БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫ ЖЫНАР!

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң,
ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң органы

1925 чылда үндезилетингеН

1954 ОКТЯБРЬ 24 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 212 (3149)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ (1 арын).
Гидроэлектростанциялар тудугларының Октябрь мурнунун чарыжы (1 арын).
ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ: **С. Алеет.**—Партия чыдыдышкынында четпестерни баш бурунгаар узуткаар; **Е. Викторова.**—Бүдүрүлгеге коммунистерниң мурнакчы ролю (2 арын).
Т. Оюн.—Чурт үлетпүрүнүң бедик көргүзүглери (2 арын).
Д. Шагдыр.—Садыг ажылдакчыларының социалистиг чарыжының түңнели (2 арын).
Бөдээ ажыл-агый талазы-биле чаа номнар (2 арын).
Н. Норбу. — Колхозтуң чедишкиннери (3 арын).
П. Белых.—Хлеб быжырар черлерниң ажылында четпестерни узуткаар (3 арын).
РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР: **Н. Лопсан.**—Тудуг материалдары негетинип турар; **В. Торжу.**—Ургуларының өөренилгезинге ада-иелериң харыысалгазы улуг; **А. Чадамба,**—Кажаалар септелгезин болгаш тудуун дүрген доозар; **Т. Хертек, И. Морзунсол.**—Библиотекаларны доктаамал ажылдадыр (3 арын).
В. Туметей.—Бөдээ Советтериниң социалистиг чарыжынга удуртулганы улам экижидер (3 арын).
КНО-нуң Бол Ассамблеязының тоску сессиязы (4 арын).

Номнарны—массаларже

Чоннуң амыдыралының дугайында, совет кижилериниң материалдыг болгаш культурлуг хереглелдериниң дугайында сагыш салышкын Коммунистиг партия биле Совет чазактың ажыл-чорудулгазының дээди хоолдузу болур. Угаан-бодал культуразының элбекшилин тургузар дугайында партия биле чазактың сагыш салышкыннарының көскү илерээшкиннериниң бирээзи—үзүктелчок, улам өзүп турар литература үндүрүлгези болур.

Марксизм-ленинизмниң классиктиг чогаалдары улус массаларның ортузунга кончуг калбаа-биле нептеретинген. Политика, экономика, эртем, техника, литература, уран-чүүл айтырыгларының талазы-биле номнарны массалыг тираж-биле үндүрүп турар. Бо бүгү болза, совет кижилериниң угаан-бодал негелделерин бүрүн хандырарынче угланган.

Тывада ном үндүрүлгези болгаш садыглаашкыны чыл санында калбарып турар. Он чылдың дургузунда областың ном үндүрер чери нинти тиражы 3312563 экземпляр 814 аттарлыг янзы бүрү номнарны парлап үндүрген. Ном болза, ажылчы чоннарның амыдыралынче ханылап кирип, оларның чоок өөнүү болгаш сүмелекчизи апарган.

Ном садыглаашкынының дүрген өзүлдези болза, ном талазы-биле чоннуң доктаамал өзүп турар негелделериниң дугайын херечилеп турар. Чижээлээрге, бир эзес 1945 чылда Тыванның чонунга 238 муң рубльдиң номнарын саткан турган болза, 1953 чылда үш миллион ажыг рубльдиң номнарын саткан. Политиктиг, уран-чогаал, бөдээ ажыл-агый, эртем болгаш өске-даа хевириниң литератураларынче областың ажылчы чонунуң сонуургалы канчаар-даа аажок улуг. Областа ном садыглаашкынының калбарганы-биле кады сөөлгү чылдарның дургузунда ном садыглаар ажылдакчыларның кадрлары өскен.

Номнарны массаның ортузунга калбаа-биле тарадырынга болур чогуур аргалар областа бар болза-даа, оларның тарадылгазы ырабта четпес чоруп турар. Областын ном садар чериниң ажылында улуг четпестер бар болуп, ном садыглаашкыны кандыг байдалда турарын хандыр анализтевейн, чоннуң ном талазы-биле негелдезин эки өөренип көрбейн турар, ажылчыннарның, колхозчуларның, интеллигенцияның культурлуг негелделерин хандырарының хереезинге шудургу эвес чорукту көргүзүп турар.

Ном садыглаашкынының четкилериниң болуунуң хереен билир болгаш аңаа ынак ажылдакчылар эвээш эвес. Ындыг ажылдакчыларга Бии-Хемде ном садар магазинының эргелекчизи эш Костенкону, Таңды районуң Хадың суурунда магазин эргелекчизи эш Ермолаеваны киирип болур. Ындыг болза-даа, массаларже номнарны чоокшуладырының мурнакчы методтарын областың ном садар чери өөренип көрбейн турар болгаш ном садыглаашкынының бүгү ажылдакчыларының хереэ болдурбайн турар. Ном садыглаашкыны Барыын-Хемчик районда онза багай организастатынган, ында районнуң ном садар магазини тос айның планын чүгле 47,2 хуу күүсеткен, ол ышкаш Тес-Хем районда план 57 хуу, Эрзин районда — 73 хуу күүсетинген.

Ном пропагандазының ажылын чорудары—хереглел кооперациязының эң чугула хүлээлгелериниң бирээзи. Ындыг турбуже, бистиң областың хереглел кооперациязының чамдык ажылдакчылары номче чогуур кичээнгей салбайн турарлар. Барыын-Хемчик райпозунуң талазы-биле бо чылдың үш айларының дургузунда ном садыглаашкыны доктааткан онаалданың чартык кезии болган, а Кызыл горпозунуң талазы-биле 35,6 хуу болган. Культурлуг ном садыглаашкынын калбартырының орнунга хереглел кооперациязының чамдык ажылдакчылары ол «шүүттүг» херек-биле боттарын шүүдетпейн турарлар. Эрткен чылдың төнчүзүнде Тес-Хем районга ол чериниң ном садар магазининден литературалар шилип алыры планга удур чүгле 28 хуу болганы, а бо чылдың тос айларында ном садыглаарының планын райпо чүгле 36 хуу күүсеткени билдингир болгай. Кызыл райпозунуң даргазы эш Кожевин ном садыглаарындан үргүлчү ойталап турар.

Ажылчы массаларга ном тарадылгазы—улуг политиктиг чугула херек. Партия, совет, профэвилел болгаш комсомол организацияларының кичээнгейин идеологтуг ажылдың бо чугула участогунче шиитпирлии-биле угландырары, ном садыглаашкынының культуразын бедидери, ном тарадылгазынче культура-чыдыдышкын албан черлерин, комсомолчуларны, профэвилел активтерин, интеллигенцияны хандыдары эргежок чугула.

Сорулга болза, ном садыглаар чернин, хереглел кооперациязының болгаш «Союзпечатьтың» органнарының тода, харылзаалыг ажылдазары, массаларже номнарны калбаа-биле тарадырын чедип алыры болур. Областың ном үндүрер чериниң тыва дылда парлап үндүрүп турар номнарын тарадыр талазы-биле ажылды эки организастаар херек. Ном пропагандазын экижидери бистиң библиотекаларывыстың база хүлээлгези болур. Номчукчулар конференцияларын чорудары, номнарның ат-данзызын тургузары дээн ышкаш массалар-биле ажылдың хөй янзы хевирлери бүгү-ле черлерге нептеретинген турар ужурлуг.

Коммунистиг партия болгаш Совет чазак чоннуң культурлуг деннелин болгаш коммунистиг медереллиин бүгү хемчегбиле көдүрер дугайында могат чокка сагыш салып турар. Марксизм-ленинизмниң улуг амыдыралчы идеялары, Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың политиказы, коммунизм тургузуушкунунуң дуржулгазы, совет эртемниң болгаш техниканың, делегейде эң мурнакчы социалистиг культураның чедишкиннери бистиң чуртувуста үндүрүп турар номнарда пропагандалатынып турар.

Литератураның пропагандазын болгаш тарадылгазын экижидери—ажылчы чоннарның культурлуг негелделерин хандырарының, партия биле чазактың совет улустуң мурнунга салган төөгүлүг сорулгаларын амыдыралга чедишкиннниг боттандырарынга оларның чогаадыкчы күштерин болгаш энергизын мобилизастаарының чугула үүлү болур.

Партия организациялары болгаш черчер Советтери болза, ном садыглаар организацияларның ажылын контрольдаар, оларга практиктиг дузаламчыны көргүзер хүлээлгелиг. Ындыг турбуже, Бай-Тайга районда ном садыглаарының сентябрь планы чүгле 75 хуу күүсетинип, райпонуң ном магазининде тыва дылда комнар кончуг эвээш болуп турда, партия райкому оон-биле аная эптежин, ном садыглаашкынын экижидеринче хемчеглер албайн турарының фактылары бар.

Колхоз, совхоз болгаш машина-трактор станциязы бүрүзү, культура-чыдыдышкын албан черлери бүрүзү хөй шилип алдынган номнарлыг библиотекалыг турарын, ном садар магазин болгаш киоск бүрүзү, магазин болгаш лавка бүрүзү чонга ном садар талазы-биле онаалдаларны ай санында күүседирин болгаш ажыр күүседирин чедип алыр херек.

Бии-Хемнип ном магазини тос айларның планын 167 хуу күүсеткен турда, а Таңды — 91,2 хуу азы Улуг-Хемниң ном садар магазини сентябрьның планын 282 хуу күүсеткен турда, а Барыын-Хемчик—чүгле 32 хуу күүсеткени ышкаш ындыг байдалды болдуруп болбас! Ном садыглаарының планнарын күүседири, номнарны бөдээ номчукчуже—колхозчу фермаларга, бригадаларга, совхозтарның болгаш машина-трактор станцияларының мастерскаяларынга шуут тарадырын хандырары дээш ном садыглаар ажылдакчыларның харыысалгазын бедидери негетинип турар.

Чоннуң негелделерин хүн бүрү өөренири болгаш оларны саат чокка хандырары, делегейде эң эки совет номну номчукчуга чедиреринче дорт болгаш дүрген орукту салыры—чугула, соңгаарлатынмас сорулга болур.

„В. И. Ленин аныяктар дугайында“ деп чыынды номну парлап үндүрген

ВЛКСМ ТК-ның «Аныяк гвардия» деп ном үндүрер парлалга чери «В. И. Ленин аныяктар дугайында» деп чыындыны массалыг тираж-биле парлап үндүрген.

Номда аныяктарга В. И. Ленининиң чугаалары, үүлдери болгаш чагаалары киирип турар. Владимир Ильич Ленининиң аныяктар-биле холбашкан база оларга хамаарышкан чогаалдарын база ында киирген. В. И. Ленининиң чогаалдарын чыындыда барык долузу-биле парлаан.

Ук номда В. И. Ленининиң чогаалдарын: «Капитализм үезинде бичии уругларның болгаш аныяктарның байдалының дугайы», «Хаанныг Россияның өөреникчи аныяктарының ортузунга революстуг шимчээшкининиң дугайы», «Революстуг шимчээшкинге, аныяктарның революсчу кижизидилгезинге ажылчын болгаш тараачын аныяктарның киржилгезиниң дугайы», «Социалистиг тургузуушкунга болгаш чаа кижини кижизидеринге аныяктарның киржилгезиниң дугайы» деп мындыг дөрт эгелерлиг кыдыр киирген.

Чыындыда тайылбырлал бар болгаш В. И. Ленининиң чогаалдарының кажан үнгенин көргүзүп турар сан айтыкчызы бар. Ном 319 арынныг.

(СЭТА).

Совет Эвилелинде

Ленинградтың уран-чечен шил кылыглар заводу «Найырал» деп вазаны (саваны) кылган. Ук вазаны чурукчулар А. Липскийниң болгаш Б. Смирновтуң эскизтерин өзугаар кылган болгаш Совет Эвилелиниң болгаш Кыдат Улус Республиканың ийи улуг улустарының бузулбас найыралының идеязын илередип турар.

Чурукта: вазаның эскизиниң кылыкчыларының бирээзи Б. Смирнов биле шил ажылдап кылыр цехтиң начальниги А. Герасимова «Найырал» деп вазаның чанында турарлары.

СЭТА-ның пресслишези.

Мурнакчы хөмүр даш трестизи

КАРАГАНДА, октябрь 21. Бассейнде мурнакчы трест «Кировуголь» он айның программазын бөгүн хуусаа бетинде дооскан. Оон шахталары барык шуптузу графикти ажыр ажылдап турар. Эрткен чылдың октябрьда турганынга бодаарга, олар дүн-хүнде 2 муң тонна оттулар чүүлү хөйнү берип турар.

Хөмүр даш казар «Донбасс» деп комбайннарны бедик бүдүрүкчүлүг ажыглап турар. Дагжылар оларны черниң байдалдарынга ажылдаарынга чедишкиннниг таарыштырган. № 31 шахтага болбаазыраткан комбайн-биле айда 26 муң тонна хире хөмүр дашты кастырып турар, бо болза, бассейнниң бүдүрүлгелеринде чедип алдынган ортумак көргүзүгден үш катап бедик.

(СЭТА).

Улуг Октябрьның 37 чыл оюнга алдар кылдыр

Шахтёрлар сланец тывыжын сайзырадып турар

ЫЫХВИ (Эстон ССР). Улуг Октябрьның 37 чыл оюнга алдар болдуруп чарышпышаан, № 2 шахтаның коллективи бо айның программазындан баштайгы эшелон сланецти берген. Оттулар чүүл тывыжы 37 хуу өскен, ынчаарга эрткен чылдың чогуур үезин-биле деннээрге тонна сланецтиң бот өртээ 6 рубль 51 копеек кудулаан.

Машиналар бедиткен дүргедээшкин-биле ажылдап турар.

Машиналар бедиткен дүргедээшкин-биле ажылдап турар

ПЕТРОЗАВОДСК. Октябрь мурнуу чарыының чарыжының хүннеринде Кондопогтуң С. М. Киров аттыг целлюлоза—саазын комбинадының коллективи улуг бодурлуушкүн-биле ажылдап турар. Эрткен чыл-биле дөмейлээрге ол 11 хуу өскен. Сентябрьда болгаш октябрьның бирги чартымында Кондопогтуң саазынчылары планга немей бедик шынарлыг чүс-чүс тонна саазынны берген.

Солун саазынының шынарының бедээнинин, бус, электри күжүнүң камналгазының болгаш дериглээшкинни эки ажыглаанының түңнелинде комбинаттың колдективи чыл эгезинден бээр 3 миллион ажыг рубльди камнап алган.

Сегежтиң саазын комбинады графикти мурнай ажылдап турар.

Харлу болгаш Ляскельдиң саазын бүдүрүлгелериниң коллективтери боттарының социалистиг хүлээлгелерин чедишкиннниг күүседип турар.

Консервичилерниң байырлал мурнуу чарыының чарыжы

ТИРАСПОЛЬ (Молдав ССР). Май Бирзи аттыг консерва заводунуң коллективи байырлал мурнуу чарыының күш ажылчы эдчээн чорудуп турар. Компоттар болгаш соустар бүдүрүп кылырының чыл онаалдазын бүдүрүлгеде улуг цех кат-чимис цехи күүседкен. Эт-ногаа цехи хүн-бүрүде оноо мун лааза консерваларны программага немей үндүрүп турар. Оон коллективи айның онаалдазын хуусаа бетинде дооскан.

Октябрьда пландан ажыр миллион лааза кат-чимис болгаш ногаа консерваларын бүдүрүп үндүрер хүлээлге алган Ткаченко аттыг завод айның графигин 3 хонук эрте күүседкен.

Микоян аттыг заводта, Тираспольдуң чимис комбинадында болгаш өске-даа бүдүрүлгелерде продукция бүдүрүп үндүрери дыка өскен.

Молдавияның консерва трестизиниң заводтары чыл эгезинден бээр эрткен чылдың чогуур үезинге бодаарга продукцияны 11 миллион лаазаны хөйнү белеткээннер.

(СЭТА).

Байырлал мурнунуң садыы

БАКУ. Бакунуң төп универмагынга болгаш оон чеди салбырларынга байырлал мурнунуң садыглаашкыны октябрь 20-де эгелээн. Садыглаары-биле дыка хөй даараныга кылыгларын, бажың иштиниң херекселдерин, культура бараанналарын, казас-хоя кылыгларны сөөртүп эккелген. 2 миллион рубльдиң бедик шынарлыг дүк кылыглыг пөстери киргеН.

Байырлал мурнунуң садыглаашкынының бирги хүнүнде универмагка аная хүннердегизинден дыка хөй бараанналарны сайгарган.

ХМЕЛЬНИЦКИЙ. Ында байырлал мурнунуң базары ажыттынган. Дыка хөй колхозтардан далган, крупа, эт, ногаалар болгаш кат-чимистер сөөрткен автомашиналар келген. Продуктуларны массалыг садыглаары-биле рыноктуң дирекция черя-биле 102 бөдээ ажыл-агый артельдери керээ чарган. Хоорай кыдыының 12 колхозтары боттарының павильоннарын болгаш ларёктарын кылып алганнар.

Базарда үлетпүр бараанналары-биле уткуй садыглажыышкынны организастаан.

(СЭТА).

Москва. Бүгү-эвилелдиң бөдээ ажыл-агый делгелгезинде «Урал» павильонда экскурсантыларның Сталинчы шаңналдың лауреады, хову ажылдакчызы Т. С. Мальцевтиң ажылдап турары Курган областың Шадринский районунуң «Ленининиң чагыглары» колхозунуң делгээнде турары.

СЭТА-ның пресслишези

Сибирьде чаа совхозтар

НОВОСИБИРСК, октябрь 21. Бүрүне фондузунуң черлериндe болгаш дузалаар ажыл-агыйларның ажыглатынмайн турар шөлдеринде тараалаң 6 база мал ажылының ийи совхозары тургустунуп турар. Оларга 170 муң ажыг гектар кур болгаш курукка черлерни тускайлап берген. Ол черлериниң хөй кезии—үнүш-дүжүттүг кара херээннер.

Эң улуг совхоз — Пролетарский — 35 муң гектар Бараба ховузунда тургустунуп турар. База бир улуг ажыл-агый—Петропавловский совхоз — Кулундада организастатынып турар. Оон тарыыр чери барык 25 муң гектар чедип турар.

Чер таарыштырыкчылары, агрономнар, сут хандырылгазының талазы-биле тускай өртемниглер төп коданның, бригадаларның, фермаларның турар-чери тодаргайлап турар.

Келир частан эгелээштиң чаа совхозтар кур болгаш курукка черлерни шиңгээдип алырынга эгелеп киириптер.

(СЭТА).

ГИДРОЭЛЕКТРОСТАНЦИЯЛАР ТУДУГЛАРЫНЫҢ ОКТЯБРЬ МУРНУНУҢ ЧАРЫЖЫ

КУЙБЫШЕВГИДРОСТРОЙНУҢ МУРНАКЧЫЛАРЫ

ЖИГУЛЕВСК. (Куйбышев области). Куйбышев ГЭС-тиң тудугжулары октябрь мурнунуң күш-ажылчы эдчээ-биле ажылдап турар.

Гидроэлектростанцияның онгарынче тудуштурулга каналын казып турар. Ында экскаваторжу бригадаларның аразында эш Евенцтиң «Уралец» деп экскаваторунуң бригадазы ажылдап турар. Алдарлыг экскаваторжу ам бүдүн чартык миллион кубометр довуракты казып үндүрген. Экскаваторларның машинистери эштер Мячев болгаш Дюков олар эш Евец-биле чаржып турарлар. Оларның кайзы-даа бир миллион кубометр довуракты боду дүжүрер машиналарга чүдүрген.

Суг хөлбээ турар улуг онгардан казып үндүрген довуракты сөөртүрүнге Минскиниң автомобиль заводунуң он-он, автомашиналары ажылдап турар. Күш-ажылдың бедик бүдүрүкчүлүүнүң звеноларын тудугга тургузарының эгелекчизи чолаачы эш Музлов чыл планын августа-ла күүсеткен.

Волга хемниң солагай талакы эринде суг мөөңнээр плотинаның шелу калбарган. Ында чер кастырар ажыл-биле кады бетон салырын, арматура тургузарын, демир конструкциялар чыып эптээрин чорудуп турар.

«СТАЛИНГРАДГИДРОСТРОЙДА» БИРГИ ЭЭЛЧЕГНИҢ АЖЫЛДАРЫ

ВОЛЖСКИЙ (Сталинград области). Сталинград ГЭС-тиң тудуушкунунуң бүгү участоктарында Улуг Октябрьның 37 чыл оюнга алдар болдурган чарыш калбарган. ГЭС-тиң бажыңының фундаментизин чоокта чаа кылган улуг онгарда бетонназар ажылды калбартып турар. Инженер А. Райхельдиң удуртуп турар коллективи бажың фундаментизинге болгаш өске-даа черлерге бетон салырын харугда чорудуп турар. Ында 30 муң кубометр чыгыы бетон ам салдынган.

Бетон дажыглаар эстакаданың—бүдүн чартык километр дурттуг демир көвүрүгнүң тудуушкуну чедишкиннниг үргүлчүдеп турар. Ол көвүрүг оруктун бедии 40 метр болгаш суг хөлбээ турар улуг онгарның кыры-биле шуут эртер. Ам ол көвүрүг оруктуң баганаларының дөстерин бетеп турар болгаш демир конструкцияларны сөөртүп эккеп турар.

Чер казар ажылдар үргүлчүлеп турар. Пароходтарны ойзуп эрттирер каналдың тудуушкуну улам-на улуг хемчээлдии-биле чоруп турар. Ол каналдың уну арыг ногаан ортулуктап эрттер. Оон эрттер оруунуң ыыштарын болгаш чадаң үнүштерин шагда-ла кезип каапкан, төштер дазылындан туруп кагдынган. Каналдың унун экскаваторлар, скреперлер болгаш земснарядтар казып турар. Эш Рубецтиң баштааны земснарядтың командазы Октябрь мурнунуң чарыжы-биле улуг чедишкиннерни чедип алган. Ол чер кастырар судно канал укундан миллион кубометр чыгыы довуракты кастырып үндүрген. Оон командазы даалганы хүн бүрүде-ле 140—160 хуу күүседип турар.

КАХОВКА ГЭС-ТИҢ АГРЕГАТТАРЫН ЭПТЕП ТУРГУЗУП ТУРАР

ЧАА КАХОВКА. Каховка ГЭС-тиң тудугжулары бо хүннерде улуг көдүрлүушкүннүг ажылдап турар.

Инженер Кудлановскийниң удуртулгазы-биле гидромонтажниктер ГЭС-тиң плотиназының, бажыңының болгаш пароход чоруур каналдың шлюзунуң тудуушкунунда арматура болгаш өске-даа кезектер эптеп тургузарының графигин дыка мурнай күүседип турар. Бүдүрүлгечилер боттарының эдчегде кылыр ажылын 200—250 хуу күүседип турар.

Ам үеде электростанцияның үшкү турбиназының статорун (шимчевес кезээн) эптеп тургузары чоруп турар. Трубинаның алды сордурар хоорзаларын шуптузун коюглаары доозулган. Монтажниктериниң эш Корщуновка баштаткан бригадазы күш-ажылдың бедик бүдүрүкчүлүүнүн үлегерин көргүзүп турар. Ол бригада ноябрь 7-ге чедир дөртү статорну тургузар, бешки статорну эптээрин чорудар болгаш ажылдаар дугуйнуң турар черин таарыштырар хүлээлгени алган.

КАМАНЫҢ ТРУБОГЕНЕРАТОРЛАРЫ АЖЫГЛАЛДА КИРИП ТУРАР

МОЛОТОВ. Камск ГЭС-тиң тудугжулары Улуг Октябрьның 37 чыл оюнга тудугмонтаж ажылдарының бирги эдчээн хуусаа бетинде доозуп ужуражып турар.

Монтажниктер бо хүннерде көстүп көрбээн көдүрлүушкүн-биле ажылдап турарлар. Олар ноябрь чедиге чедир мурнунда кылыр деп турган чаңгыс турбогенераторну эвес, харын ийи турбогенераторну ажыглалга киирерин хүлээнген болгаш ам машиналарның улгаттырган белдирлерин эптеп чыыр ажылды дүргедеткен темпи-биле чорудуп турар.

№ 4 машинаның турар чериндe статорну тургускан. Эш Тихашковтуң бригадазы үстүкү белдирлештириишкинни тургузарынче киргеН, а эш Костенконуң бригадазы роторну (электри машиназының долганыр кезээн) эптеп турар. Дөртү агрегатты хуусаа бетинде октябрь 26-да шенелгеге киирер кыдыр эптеп тургузар деп монтажниктер шиитпирлээннер.

Бешки агрегаттың белдирлери графиктен мурнай эптетинип турар. Эштер Пененковтуң болгаш Бугаевтиң бригадалары ийи эдчег дургузунда-ла углакчы аппаратты чыып эптээрин күүседип турар. Ында эптеп тургузар ажылдарның 50 хуузу күүсетинген. № 5 агрегатты ноябрь үште—хуусаазындан ай бурунгаар ажыглалга киирер деп турар.

Алдыгы агрегатты тургузарының тудуг ажылдары калбарган. Бүгү дөжек кезектерни бетонназары ында доозулган.

ГОРЬКИЙНИҢ ГИДРОЭЛЕКТРОСТАНЦИЯЗЫНЫҢ ШЛЮЗТЕРИНДЕ

ГОРОДЕЦ (Горький области). Горький ГЭС-тиң тудугжулары октябрь мурнунуң хүннеринде эдчег-биле чаа-чаа чедишкиннерни чедип ап турарлар.

Волганың солагай талакы эринде адакы шлюзтүң демир хаалгазын эптеп тургузар ажылды кидин чорудуп турар. Ол ажылдарга күш-ажылдың бедик бүдүрүкчүлүүнүн үлегерин мастер эш Гончарның баштааны гидромонтажниктериниң бригадазы көргүзүп турар. 400 ажыг тонна дөзидиг улуг демир хаалганы эптеп тургузуп тура ол бригада бир эдчегде ийи норманы күүседип турар. Оон-биле кады тудугжулар үстүкү болгаш адакы шлюзтерпин ханаларын бетонназар ажылды доозуп турарлар. 1955 чылда ол шлюзтер-биле Волганың пароходтары эртип турар апаар.

Горькийниң гидроэлектростанциясының тудугжулары кышкы байдалга ажылдаарынга белеткенип турарлар. Тудугнуң бүгү черлериндe чылыдар чүүлдер септетинген. Штукатуржулар, малярлар, бызаңчылар бүгү улустуң байырлалынга чедир чаа чурттарга бажыңнарын болгаш клубту ажыглалга киирер деп ажылдап турарлар.

(СЭТА).

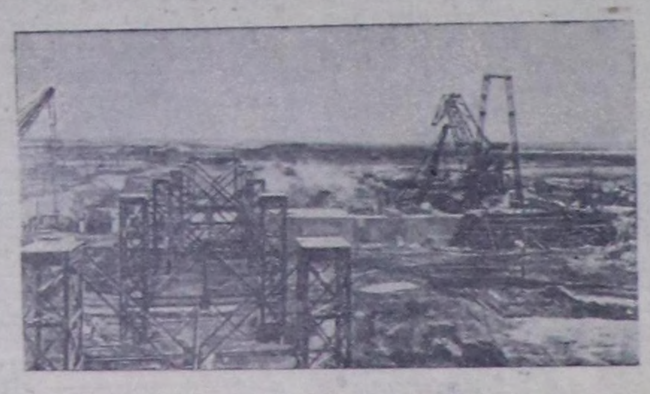

Новосибирскиниң гидроэлектростанциязының тудуушкунунда.
Фото **В. Лещинскийниң.** СЭТА-ның пресслишези.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Партия чырыдыышкынында четпестерни баш бурунгаар узуткаар

Бай-Тайга районга партия чырыдыышкынының четкилеринде өредилге чылы октябрь 1-де эгелээн. Районда бирги чыдын 6, ийиги чыдын 4 политшколалары, партия төөгүзү өөренириниң 5 бөлгүмнери база В. И. Ленинниң болгаш И. В. Сталинниң допчу намдарларын өөренириниң 3 бөлгүмнери болгаш район төвүнде партияның кежээки школазы ажылдап эгелээн. Оларның пропагандистеринге 38 кижини быжыглап тургускан. «Дөн-Терек» көдээ ажыл-агый артелинде (партия эге организациязының секретары эш Чымба) 15 кижи дыңнакчылыг ийиги чыдың политшколазы болгаш партия төөгүзүн өөренириниң бөлгүмү өредилге чылын дыка организастыг эгелээн. Ол ышкаш «Мурнакчы» колхозта, МТС-те партия организациялары өредилгени багай эвес эгелээн.

Ынчалза-даа районнуң партия чырыдыышкынының өредилгелериниң эгелээнинин хүннеринде четпестер бар. Чамдык черлерге өредилге октябрь 15-ке чедир эгелевээн. Чижээ, район төвүнде бедиткен хевириниң партия төөгүзүн өөренириниң орус болгаш тыва дылдарда школалары (пропагандистери эштер Седов, Ходыгаш) өредилге чылын мырыңай октябрьның сеелгу чартынга чедир эгелевээн. Сталин аттыг, Молотов аттыг болгаш «Тиилелге» колхозтарда партия өредилгезиниң четкилери чамдыктарында эгелээн, а чамдыктарында шуут эгелевээн. Өредилге чоруулар черлерни от-чырыткы, стол-сандай, өредилге херекселдери-биле хандырбаан. Ында партия организацияларының секретарылары эштер Байыскылан, Күдерек болгаш Севээн олар партия чырыдыышкынының өредилгезинче кандыг-даа кичээнгей салбайн турарлар. Ол ышкаш район төвүнде партияның кежээки школазы (пропагандизи партия райкомунуң секретары эш М. Доржу) октябрьның баштайгы чартында өредилгезин эгелевээн.

Партия чырыдыышкынының өредилгезинин өрайтап эгелен турарын партия райкомунуң чамдык удуртукчу ажылдакчылары дүжүт ажаап алыышкынынга чылдак хап турарлар. «Дүжүт ажаап алыышкыны доозулбаан, өөренир дыңнакчылар чай-шөлээн чоктар» деп чамдык эштерниң ынчаар санап турары канчаптаа шын эвес.

Эрткен өредилге чылында дыка четпестер турган. Ол четпестерни бо чылын катан болдурбазының хемчеглери алдынмайн турар. Эрткен чылын «Мурнакчы» колхозка партия төөгүзүн өөренириниң бөлгүмү турган. Ону СЭКП райкомунуң пленум кежигүнү эш Б. Очур боду пропагандистеп турган. Ук бөлгүмнүң өредилгезин бүдүн өөредилге чылының дургузунда үгле үш катап болган. Кажан дыңнакчылар чыглып келирге пропагандист чок болур, а чамдыкта дыңнакчылар келбейн баар чылдагааннардан ол бөлгүмнүң өредилгези шак ынчаар соксаан. А ол хирезинде часкы түңнелге пропагандист эш Очур СЭКП төөгүзүнүң допчу курзунуң дөртку эгезин «өөренип доостувус» деп меге медээни райкомга кирген. Ол ышкаш Сталин аттыг колхозда 32 дыңнакчының школа системазында база шак ындыг хевир-биле үскен. Ол колхозта 40 ажыг коммунистерден чүгле 9 кижи өредилгеже хаара туттунган турган. Оон-биле кады дыңнакчыларның биличин барымдаалавайн турган.

Бо чаа өредилге чылында эрткен чылгы четпестерни катап болдурбас, ол оруктан уштунар дээш партия эге организацияларының секретарылары болгаш пропагандистер күжениишкиннит ажылдаар херек. Оларның ажылынга боттуг удуртулганы болгаш дузаламчыны партия райкомунуң агитация болгаш пропагандада кидизи чогуур ей-шаанда чедирген турар ужурлуг.

С. АЛЕЕТ,
«Шынның» корреспондентизи.

Бүдүрүлгеге коммунистерниң мурнакчы ролю

Күш-ажылга үлегерлиг болуру, бодунуң бүдүрүлгечи, ажылгыр мергежилин үзүктел чок бедитиишаан, бодунуң ажылынын техниказын шингээдип алыры болза, бүдүрүлге черинде ажылдап турар коммунистиң хүндүлүг хүлээлгези болур.

Ынчангаш Кызылдың аъш-чем комбинадының партия организациязы бүдүрүлгеге коммунистерниң авангардыг ролюн бедидер дээш боттуг ажылдарны чорутткан. Коммунистерни бүдүрүлге цехтериниң аайы-биле таазыштыр тургускан. Чамдык коммунистер орта-дарлерге ажылдап, ажылчыннар ортузунга социалистиг чарышты организастап турарлар. Олар болза, бүдүрүлгениң күрүне планнарының күүселдези болгаш ажыр күүселдези, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидери база продукцияның шынарын бедидери дээш идепкейлиг демиселчилер боюп, ажылчыннарның ортузунга организаакчы болгаш кижизидикчи ажылдарны чорудуп турарлар.

Социалистиг чарыштың күүселдезинге контрольду күштелдирген. Түс-түс ажылчыннар боттарынга алган социалистиг хүлээгелерин канчаар күүседип турарының дугайын хана солунга, көргүзүг самбызазынга бижип, оон ыңай бүдүрүлге чөвүлед хуралдарынга чугаалажып турар.

Социалистиг чарыш ниитизи-биле эки түңнелдерни көргүзүп турар. Комбинат эрткен үш кварталдарда бүдүрүлгенин ниити продукциязын 108,6 хуу, бараанкыг продукциязын 110,4 хуу күүседткен.

Кондитер цехиниң начальниги, коммунист эш Петрова үшкү кварталдың бүдүрүлге планы 110 хуу күүсетиптен түрар кылдыр ажылдаарын хүлээнген, а херек кырында ажылды улам эки организастап, бүдүрүлге планын 128 хуу күүседирин хандырган. Коммунист эш Тупин ажылын өзүмнар шевер даараныкчы Анна Алферованың дааразаны эр кижи кедер күү кабардин костюм бодунуң кайгамчык шынарлыы-биле павильонга келгеннерин үрле доктаадыр. Мергежилдиг даараныкчылар Ткаченко, Наговицина болгаш өскелериниң-даа дааразаан түүлдери улуг чедишкиниг болуп турар.

Коллективтин сагынгыр, даараныкчылары бичин ургларның ойнаар түүлдерин кончуг чараш, нарын шевергин кылдыр кылганын көрүкчүлер көөр. Дааранылга комбинадының экспонаттары көрүкчүлериниң улуг үнелээшкинин ап турар. Көдээ ажыл-агыйның бөлүк тускай эртемниглери делгелгениң демдеглел бижиинде мынча деп бижээнин көөр бис:« Тыванын өлдарлыг байырлалынга комбинатчыларның күш-ажылдың кайы хире бедик көргүзүгдери-биле ужурашканын делгелгенин экспонаттары чугаалап турар. Силерниң ол чедишкиннериңерге бистер, көдээ ажыл-агыйның механизаторлары чоргаарланып, силер бистерни күш-ажылче сорук киирип тур силер...».

Делгелгеде келген көрүкчүнүң сонуургалы даараныкчыларның соонда алгы заводунуң экспонаттарынга баар. Алгы заводунуң коллективи булгаарны бедик шынарлыг, эди быжыг кылдыр эттээринин болгаш кидис идиктерни өйеринин арганарын мергежилдии-биле шингээдип алган. Ол чорук заводка бо чылын 1953 чылдаазынга дөмейлээрге оон барык ийи катап хөй кидис идиктерни бүдүрүп үндүрерин хандырган. Завод бо чылдың чеди айларының иштинде пландан дашкаар 83,7 муң рубльдің продукциязын бүдүрүп үндүрүп, ол үениң дургузунда ботүнени 4,3 хуура чигеткен. Ында алгыкеш, кидистен кылган түүлдер шупту бар. Бижиниң караа бир дугаарында-да ханада азып каан улуг кара савыяа хол хавынга баар. Ону көрген кижилер «бо хол хавын кедиптер мажаалан дег улуг холдуг кижи кай-даа боор кылдыр» сагындырар. Шынында ол ындыг эвес. Бистиң транспортчуларывыска, дашчыларывыска, ыяш белеткелчилериске ындыг хол хаптары хөй-биле херек.

Кара, сарыг болгаш көк өңнүг савыяларның янзы-бүрү сорттары делгетинген. Заводтуң сапог идик дааразар цехи ол савыялардан дыка чараш болгаш быжыг идиктерни кылып турар. Мастер Романовтуң каас-коя кылдыр дааразаны эр улус кедер майыктаан идиктерин бодунуң кылынын талазы-биле фабрика кылган идиктер-биле удаалажып болур деп көрүкчүлериниң чугаалаан турары хей эвес. Ол-ла мастериниң кылганы бедик эзжектиг көк савыяа туфель кижи бүрүзүнүн чөптүг үнелелин ап турар. Мергежилдиг сапог дааракчызы Савинниң кылганы эр кижи кедер хором идик кончуг чараш. Бичин ургларга таарыштыр чымчак кылдыр дааразаан бопук идиктер көрүкчүлерни чаптатпайн барбас. Коллективтиң кидис идик өйүкчүлериниң кылган идиктери көрүкчүлериниң кичээнгейинин төвүнде турар. Мастер Сундуйнуң кылган кидис идиктери чаражынындаа, шынарынын-даа талазы-биле хереглекчини хомудатпас. Завод үгле идик аймаа кылыры-биле мактаныр турар эвес. Ол бистиң колхозтарывыска чугула херектиг—аъттың дериг херекселдерин масалыы-биле бүдүрүп үндүрерин чедип алган. Хомут, шылыаалар кылыглары көрүкчүлерни база сонуургадып турар.

Кызылдың мебель фабриказының кылыглары делгелгеде көскү черни эзлеп турар. Фабрика бодунуң бедик шынарлыг продукциязы-биле хереглекчилериниң үнелелин чаңгыс удаа эвес чедип алган. Мебель фабриказында бодунуң профессиязын мергежилдии-биле шингээткен, күш-ажылдың бедик бүдүрүкчүлүүн чедип алган аная чазаныкчылар-даа, алдарлыг мастердер-даа бар. Коллективте чазаныкчы Голубцов, Байкара, будукчу Патрушева чижектиг хөй-хөй мурнакчы кижилер бар. Мебель цехинде бижиг столун, буфет, шкаф шифонер, стульду, чемоданны кылып турар. Фабрика сеелгу чылдарның иштинде чурт иштиниң ыяш материалдарындан 20 ажыг санныг янзы-бүрү кылымалдарны бүдүрүп үндүрерин чедип алган. Коллективтиң кылган түүлдери чүгле сан талазы-биле чедишкиниг болган эвес, харын шынарының, быжыының талазы-биле база бедик түңнелдерлиг болган. Мастер Фёдор Носковтуң чазааны, делгелгеде көргүскен бижик столу ол дугайын маргылдаа чок бодыткап турар.

Областың мурнакчы бүдүрүлгелериниң бирээзи болур Кызылдың аъш-чем комбинадының делгелгеде көргүскен чедишкиннери кижини магадатпайн барбас. Комбинат ам далгандан 18 янзы-бүрү аттарлыг быжырган нарын чемнерни, каш янзы сорт хлебтерни, сускунга ижер түүлдерни бүдүрүп турар. Ол бүгүнү делгелгеден чүве артырбайн көрүп болур. Мастер Нина Демихинаның кылганы «Совет Тыванын 10 чыл ою» аттыг фруктулуг дорт кайгамчык солун. Мастер Ульяна Шкуратованың мак-биле холуп тургаш быжырган сушкалары (баранка), ботоннары, рулеттери чүгле делгелгеге эвес, харын өске-даа черге мактадып турар. Комбинатчыларның кылган түүлдери чүгле даштыкы хевири биле эвес, харын сүүзүннүг чаагайы-биле база онза. Аъш-чем комбинадының коллективи күш-ажылчы улуг чедишкиннерни чедип алган. Ам коллективте бүдүрүлгениң үлүг нормазын күүсетпейн турар кижи чок. Комсомолчу Ванькованың баштааны хлеб быжырыкчыларының бригадазы бодунуң бедик көргүзүглериби-биле алдаржаан.

1954 чылдың бүдүрүлге планын сентябрь 15-те күүседирин чедип ап, социалистиг чарышка область бүдүрүлгелериниң мурнакчызы болуп турар Кызылдың туйбу заводунуң чедишкиннерин көргүскен ханаже көрүкчү бүрүзүнүн кичээнгейин чаагаар-да угланы бээр. Заводка күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү 1950 чылда турганы 11,2 хуура дөмейлээрге 1954 чылда 19,6 хуу бедээнин, ол үениң иштинде продукцияның бот-үнезинин ийи ажыг катап чигээнин ханада диаграмма тодаргай чугаалап турар. Заводтуң туйбу өртедир печказының даштыкы хевирин көргүскен макетти кижи болганна кичээнгейлиг көөр. Оон чанында өртеткен болгаш өртетпээн туйбуларны делгээн. Шак ол шоолуг эвес. ынчалзадаа даш дег быжыг, туйбудан он-он хөөт каас-чараш бажыңнар, күчүлүг заводтар, улуг тудуглар тургустунып турар деп чүвени билир кижиге туйбу бүдүрүлгезинде ажылдап турар совет кижи бүрүзүнүн бүдүрүп турар чаагай болгаш улуг ажылы үнелетинмейн барбас. Туйбу заводунуң мурнакчылары эштер Хлопина, Амыр, Мозгунова, Ташкин болгаш өскелерни-даа бистер ынчангаш хүндүлээр болгаш ынак бис.

Районнарның үлетүр комбинаттарындан келген экспонаттар чурт үлетүрүгүн улуг бүдүрүлгелериниң экспонаттарындан тудавайн турар. Райүлетүр комбинаттары болза бистиң областың ең-не массалыг түүлдерни кылып турар бүдүрүлгелериниң бирээзи апарган. Хереглекчилериниң талазындан оларга негелде каш катап улгаткан. Чонну калбак херегледдиң баранныры-биле хандырар талазы-биле бодунуң сорулгазын бистиң райүлетүр комбинаттарывыс чедишкиниг боттандырып турар дээрзин делгелгениң экспонаттары бүзүредип турар.

Турانның үлетүр комбинадынга чазаан бижик столу, хеп шкафы бүгү-ле талазы-биле Кызылдың мебель фабриказы-биле барык удаалажып турар. Сарыг-Сеттиң үлетүр комбинадының шевер даараныкчыларының кылганы эр улустуң костюму болгаш чайгы бөрт дыка эки шынарлыг. Ол-ла комбинаттан келген хадың-биле чазаан этажерка коллективтиң чазаныкчыларының чүү чүвеге мергежилдиин чонга магададыр. Комбинаттың улуг үнелээшкинин алган. Ону делгелгеде көргүскен шанак, терге тодаргай хереченлеп турар. Шагаан-Арыгның үлетүр комбинадының чедишкинин оон делгелгеде салган сандайындан көөрге-ле четчир.

Делгелгеде областың оттулар чүүл үлетүрүгүн хөгжүдезин көргүскен булунчугашка көрүкчү доктаавайн барбас. Ында бистиң областың тотунмес байлаа болур чүүл бүрү ыыштарның кескиндилерин делгээн. Бистиң алдарлыг хөмүрдашчыларывыстың белээ — үлетүрүгүн хлеби — хөмүр дашты ында көргүскен. Тыва хөмүр даштың канчаар-даа аажок улуг курламыры-биле байлак. Хөмүр тывыжының механизастаашкыны бисте боттандыртынып турар. Хөмүр даш шахтазында ажылдап турар электри күжү-биле ажылдаар «Эр—5» деп улуг өрүмнү көрүкчүлерге делгээн. Электри күжү-биле ыяш хирээлээр «Вакуум» деп хирээни көөрге дыка солун. Ындыг күчүлүг механизмнер ажылчыннарның күш-ажылын кайы хире чингедип турарын ханада диаграмма чугаалап турар.

Кым делгелгеге чоразан болдур — ол кижиге бистиң областың аныяк үлетүрүгүн чедишкинин утундурбас сактыышкынны өртүрер.

Т. ОЮН.

МОСКВАДА

Күрүненің Третьяков галереязының залдарында чурукчуларның эң-эки чуруктарының делгелгезин ажыткан.

Чурукта: чурукчу С. А. Григорьевтиң «Эвин келген» деп чуруунун чанында.

Фото Э. Евзерихиннии. СЭТА-ның пресслишези.

Партия райкомунуң библиотеказында

Партия чырыдыышкынының системазында чаа өредилге чылының эгелээнибиле холбаштыр СЭКП Улуг-Хем райкомунуң библиотеказы бодунуң ажылын күштелдирериниче угланган кичээнгейни салып турар апарган. Библиотеканың ажылын партия чырыдыышкынының дыңнакчыларына дузалаар пропагандистерге, консультантыларга херектиг материалдарны тып алырынга таарымчалыг чер кылдыр тургускан.

Библиотеканың ном фондузу элээн байдак. Ында марксизм-ленинизмниң классиктериниң чогаалдары, Коммунистиг партиялывыының квартал планын 138 хуу күүседип, 827 тонна дусту хереглекчилерже чоруткан. Ында ажылдап турар Доржукай, Дербет-оол олар ажыл нормазын 200 хуу күүседип турар.

Районда садыг ажылын экижиткениниң түңнелинде өөвүр райпозу III-кү кварталда бараан саарылгазын 117 хуу, хөй-ниитиниң чемненилге черлери — 134 хуу күүсеткен. Райпо баштаар чери кадрлар-биле ажылды экижидип, оларны ажылга шын таарыштыр тургузарын чедип алган. Райпо садыг, белеткел ажылдакчыларының семинарын 1954 чылда 2 катап эрттирген. Районнуң садыг - четкилериниң ажылдакчылары Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 37 чыл ооңга чедишкиниг ужуражыр дээш бүгү күжүн салып турар.

Д. ШАГДЫР.

Садыг ажылдакчыларының социалистиг чарыжының түңнели

Өөвүр районнуң хереглекчилер ниитилелиниң баштаар чери 1954 чылдың III-кү кварталында садыг белеткел ажылдакчыларының социалистиг чарыжының түңнелин үндүрген.

Социалистиг чарыштың түңнелинде районда садыг ажылы экижип, чонну калбак херегледдиң бараанныры-биле үзүктел чок хандырарын чедип алган. «Коммунизмче орук» колхозта магазин эргелекчизи эш Омчур III-кү кварталда бараан саарылгазының планын 135 хуу, белеткел планын 100 хуу күүсеткен. Солчур магазинниң эргелекчизи эш Делгер саарылга планын 247 хуу, белеткел планын 180 хуу. Торгалыг магазинниң эргелекчизи эш Баяндалай бараан саарылгазын — 139 хуу, белеткелди — 100 хуу күүседип, хуучу кежигүнүнге 8 кижини киирип алган. Дус бүдүрүлгезин (эргелекчизи эш Маадыр-оол) дус

ШТУКАТУРЖУНУҢ ЧЕДИИШКИНИ

Кызылдың сентелге заводунуң штукатуржулары эштер Голичева болгаш Зырянова олар боттарының онаашкан ажылынга ак-сеткилдиг ажылдап турар. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидер, бүдүрүлге планын ей-шаанда күүседири дээш кызымаккай күш-ажылдың түңнелинде олар нормазын хүн-бүрүде ажыр күүседирин чедип алган. Эш Голичева бүдүрүлге планын ай санында 120 хуу, эш Зырянова 115 хуу күүседип турар.

Мурнакчы штукатуржулар боттарының кызымак күш-ажылы-биле сентелге заводунуң коллективиниң ынакшылын чаалап алган. Оларның кылган ажылының шынары эки. Ам олар Октябрьның социалистиг революциязының 37 чыл ооңга чедишкиниг ужуражыры-биле бедик хүлээлгени ап алган ажылдап турарлар.

Н. КОЧАЛ-ООЛ.

Көдээ ажыл-агый талазы-биле чаа номнар

Т. С. Мальцев. «Көдээ ажыл-агый культураларының бедик болгаш быжыг дүжүттерин алырынга арганы берип турар хөрзүн болгаш тарылга ажылдап кылыышкынының методтарының дугайында». Көдээ ажыл-агый номнары үндүрер парлалга чери. 1954 чыл, арын 43, өртээ 55 коп.

СЭКП ТК-ның шиитпирин ёзугаар 1954 чылдың август 7-де Курган областың Шадринский районунуң «Лениниң чагыглары» колхозунга чыылдырган Бүгү-эвилелдің чөвүлед хуралынга Шадринскиниң дуржулга станциязының директору, Сталинчы шаңналдың лауреады Т. С. Мальцевтің илеткели ук номда кирип турар.

«Кур болгаш курукган черлерни ажыглалга киириериниң талазы-биле совхозтар ажылдакчыларынга дузаламчы». Материалдарның болгаш түүлдериниң чыындызы. Көдээ ажыл-агый номнарын үндүрер парлалга чери. 1954 чыл, арын 224, өртээ 4 р. 85 к.

Ук чыындыда: РСФСР-ниң Совхозтар министри Т. А. Юркиниң—«Кур болгаш курукган черлериниң районнарынга бедик бүдүрүкчүлүг болгаш ажык-дузалыг совхозтарны тургузаал»; В. М. Казанскайдың —«Чаа совхозтарның кур болгаш курукган черлеринге машина-трактор паркын ажыглаары»; В. М. Молчанов, М. Д. Андриевский, И. С. Нейманның—«Совхозтарга автотранспортту болгаш чүдүрер-дүжүрер херекселдерни ажыглаарын организастаарының чамдык айтырыглары»; Д. Я. Володарский, И. Ф. Шкуратов—«Чаа тараалаң совхозтарга күш-ажылдың организациязы болгаш телевири» болгаш өске-даа түүлдерни парлаан.

«МТС колхоз бүдүрүлгезиниң көдүрлүүшкүнү дээш демиселде». Түүлдер чыындызы. Көдээ ажыл-агый номнары үндүрер парлалга чери. 1954 чыл, арын 321, өртээ 5 р. 30 к.

Колхозтарның ниитиниң ажыл-агыйые улам ыңай хөгжүдери дээш МТС-териниң канчаар демиселин турарының дугайында МТС-тер директорларының, трактор бригадаларының бригадирлериниң болгаш тускай эртемнигленнинг түүлдерин чыындыда парлаан.

«МТС директорунга дузаламчы». Түүлдериниң чыындызы. Көдээ ажыл-агый номнары үндүрер парлалга чери. 1954 чыл, арын 203, өртээ 3 р. 55 к.

Оларны ажыл-агый курлавырларын ажыглаарынга, ажыл-агый санажылгазының айтырыгларынга, МТС-терде күш-ажыл төлевиринте холбаштырган түүлдерни парлаан.

«Картофельдің болгашногааларның эльбекшили дээш». Түүлдериниң чыындызы. Көдээ ажыл-агый номнары үндүрер парлалга чери. 1954 чыл, арын 496, өртээ 7 р. 15 к.

Чыындыда түүлдер бижээн авторлар — зооночулар, бригадирлер, агрономнар, колхозтар даргалары картофельдің болгаш ногааларның бедик дүжүттерин боттарының ап турорының дуржулгазын чугаалап турарлар. Чыындыда ол ышкаш чамдык эртем ажылдакчыларының, оон иштинде профессор А. Г. Лорхтуң—«Картофель ажылдап кылырының дугайында» база профессор В. Э. Эдельштейниң—«Ногаа ажылының чугула айтырыглары» деп түүлдери база киргеп.

Н. Каротамм. «Дүжүттүг чорукту бедидери — социалистиг чер ажылының чугула сорулгазы». Көдээ ажыл-агый номнары үндүрер парлалга чери. 1954 чыл, арын 142, өртээ 1 р. 75 к.

Чуруттуң колхозтарынга, совхозтарынга болгаш МТС-териге агротехниканың мурнакчы аргаларын ажыглаарынга практиктиг дуржулганың пропагандазынга ук номну алдар болдурган.

Автор болза, тарза техниктиг болгаш үстүг культураларның бедик дүжүттерин канчаар чедип алганының дугайында социалистиг көдээ ажыл-агыйның мурнакчыларының чугааларын киирип турар.

Т. Л. Басюк. «МТС—колхоз бүдүрүлгезиниң хөгжүлдезинге шиитпирлиг күүш». Көдээ ажыл-агый номнары үндүрер парлалга чери. 1954 чыл, арын 230, өртээ 2 р. 75 к.

Ол номда болза, Совет Эвилелиниң машина-трактор станцияларының дуржулгазын киирген болгаш СЭКП ТК-ның сентябрь, февраль-март болгаш июнь Пленумнарының шиитпирлериниң МТС-териң мурнунга салган сорулгаларының дугайын чугаалап турар. Ном даразында эгелерлиг: МТС—колхоз тургузуунуң индустриалдыг материал-техниктиг базазы; МТС-тің бүдүрүлге сорулгалары; МТС-ке күш-ажылдың шын организациязы болгаш төлевири—бүдүрүлге сорулгаларын чедиишкиниг шиитпирлеринин үнер дөзү; МТС-тің колхозтар-биле кереге дугуржулгазы; МТС-тің удуртулгазын шиитпирлиг экижидери—көдээ ажыл-агыйның шиитпирлиг көдүрлүүшкүнүнүң чугула байдалы.

И. Сероштан. «Колхозтуң удуртукчу кадрлары-биле райкомнарның ажылы». Көдээ ажыл-агый номнары үндүрер парлалга чери. 1954 чыл, арын 80, өртээ 1 р.

Автор болза, колхозтарның удуртукчу кадрларын шилип алырының болгаш таарыштыр тургузарының, практиктиг ажылга кадрларны кижизидериниң болгаш хынаарының, көдээ - ажыл-агыйның ажылдакчыларын колхозтарның мурнакчы дуржулгазынга өөредириниң, колхозтар баштаар черлериниң ажыл чорудулгазын партия организациязының хынаарының талазы-биле партияның Усть-Лабинский райкомунуң ажылының дуржулганың дугайын чугаалап турар.

Е. Ерохин. «Караваево» совхозтуң партия организациязы». Көдээ ажыл-агый номнары үндүрер парлалга чери. 1954 чыл, арын 71, өртээ 85 к.

Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры чаортыкчы С. И. Штейманның удуртулгазы-биле малдың кострома деп бедик продуктулуг чаа уксазын өстүрген малчыннарлыг «Караваево» совхоз чуртта калбаа-биле билдингир. Е. Ерохиниң номунда совхозтуң партия организациязының ажылының дуржулганың дугайын бижип турар.

КОЛХОЗТУҢ ЧЕДИИШКИННЕРИ

Кызыл районнуң «Баян-Хем» колхозу организас, ажыл-агый талазы-биле быжыгып турар. Колхоз баштаар чери болгаш бүгү колхозчулар СЭКП ТК-ның сентябрь, февраль-март, июнь Пленумнарының доктаалдарын амыдыралга боттандырар, ниитиниң ажыл-агыйын быжыглаар болгаш хөгжүдер дээш эвээш эвес хемчеглерни алган.

Көдээ ажыл-агый чылында артельдиң ажыл-чорудулгазынга таваржын турган улуг бергелерни бистиң колхозчуларывыс ажыл эткен. Оларның кылган ажыл-үүлези—эки көргүзүглерлиг болгаш үреттүнелдиг болган. Көдээ ажыл-агый артели ниитиниң мал ажылын хөгжүдериниң планын 106 хуу, ооң иштинде саар инектерниң баш санын өстүрериниң планын ажыр күүсеткен. Ам колхозта 114 баш саар инек бар. Шээр малдың болгаш чылгының баш санын өстүрериниң планы база күүсетингей. Хойнуң хөй нуруузу каракуль уксаадан хайнакталган.

Хаван фермазы 1952 чылда организастатынган. Бо чылын хаванның баш санын өстүрериниң планы—115 хуу күүсетинген, күш фермазының дагаалары 200 баш турганындан ам 358 баш чедир өскен.

Колхозта мал ажыдының мурнакчылары чыл келген тудум-на немежип турар. Хойжу М. Манчакай каракуль уксаалыг 163 хойдан 186 хураганны менди доруктурган, хой бүрүзүнден 2 килограмм 350 грамм дүктү кыргып алган. Ооң ажаап турар хойлары чаңгыс-даа хорамчага таварышпаан. Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезинге ол чорааш келген, делгелгеде көдээ ажыл-агыйның мурнакчыларының дуржулгазын таныжып алгаш, бодунуң колхозчуларынга таныштырган.

Хойжу эш Лапчар 1948 чылда 80 баш турган хойну ам 840 баш чедир өстүрген, бо чылын төрээн 368 хойдан 390 хураганны менди өстүрген, хой бүрүзүнден 2 килограмм 300 грамм дүктү кыргып алган. Чылгычы эш Дарыма бүгү төрээн бедерениң шупту 48 кулуннарын чаңгыс-даа чидириг чокка алган. Ооң ажаалгазында чылгы менди. Ол ышкаш инек кадарчызы эш Нончит, өшкү кадарчызы эш Дылбаа олар ниитиниң малының баш санын өстүрер, продуктулуун бедидер дээш кызымак ажылдап турар.

Колхоз сиген белеткелиниң планын 1953 чылда 101,4 хуу, а 1954 чылда 103,2 хуу күүсеткен, 284 гектар сиген шөлүн чазын, чайын суггарып тургаш, аңаа элбек сигенни өстүрген болгаш суггаттыг сиген шөлүнүң гектар бүрүзүнден 30—34 центнер сигенни ажаап алган. 2970 центнер силос салдынган. Мал чемнерин белеткээринге эштер Торжу, Дамба, Комбу олар дыка идепкейлиг ажылдаан.

Колхозчулар 1954 чылда элбек дүжүттү өстүрер дээш частан бөөр дыка хөй ажылдарны шыдамык күүсеткен. Тарылга планы 109 хуу, ооң иштинде кызылтас—116 хуу күүсетинген турган. Хову бригадазы (бригадири эш Адыя) бүгү тарылга шөлүнүң 64 хуузун тарыырының мурнунда суггат-биле хандырган болгаш тараның чайгы суггарылгазын ийи катап чоруткан. Колхоз бүгү тараа культураларының кезилдезин чогуур үезинде дооскан, кызылтастың 91 хуузун, чингетараанны 100 хуу, суланы 100 хуу, арбайны 50 хуузун бастырып алган. Кызылтастың гектар бүрүзүнден ортумаа-биле 16—18 центнер, чингетараанның гектар бүрүзүнден 18—19 центнер, суланың гектар санындан 11—12 центнер дүжүт ажаатынган. Малга немелде чем кылдыр 130 гектар тараның саваңы сарааттатынган. Саваң бөлүп, сарааттап алыр ажыл үргүлчүлеп турар.

Эш Гейзадулин бригадирлээн огород бригадазы 15 гектар картофельди, 4 гектар янзы-бүрү ногааларны, 2 гектар арбузту, 1 гектар тоорукту тарып олурткан турган. Колхозчулар ногааның болгаш картофельдиң чайгы ажаалгазын экижиткен, ынчангаш оортан багай эвес дүжүттү ажаап алган. Ажаатынган картофель 80 центнер, капуста 100, огурец 60, морковь 50, помидор 50, арбуз 90 центнер болган. Элээн хөй колхозчулар бо чылын боттарының бажыңнарының чанында ногааларны база олурткан. Бистиң колхозчуларывыс ногааларны болгаш картофельди чемге хөйүбиле хереглеп турар. Келир чылын тарын олуртур ногааларны баш бурунгаар кыжын ажаап өстүрер чылыг черниң тудуун доозары-биле тускай кижилер ажылдап турар.

Артель күрүнеге дужаар тараазының планын 122 хуу күүсеткен, келир чылдың тарылгазынга 350 центнер кызылтас, 80 центнер сула, 15 центнер чингетараа, 420 центнер картофель үрезиннерин урган. Ынчангаш үрезиннер белеткээриниң планы ажыр күүсетинген. Тарааның магадылал фондузунуң уруушкунун кидин-не чорудун турар. Колхоз көдээ ажыл-агый продуктуларының күрүнеге дужаалдазын чедиишкиниг чоруткан, эт, сүт, дүк белеткелиниң планы 100 хуу күүсетинген. Пландан дашкаар 100 центнер дүк база дужаатынган. Машина-трактор станциязы келир чылдың тарылгазынга белеткел кылдыр колхозтуң 206 гектар күр, 80 гектар күрүккан, 76 гектар аңгыс черлерин аңдарган.

Тудуг бригадазы (бригадири эш Дондупосл) 1954 чылда 13 чуртталга бажыңнарын тудар планныг, ам 10 бажыңны тулуп дооскан, ооң арткан 3 бажыңны чогуур хуусаада тудуп доозары-биле ажылдап турар. Бригада 240 тонна тараа урар 2 складтарның, 80 тонна картофель, 40 тонна ногаа ыыжаар черлериниң тудугларын кылган база ам дээрбе тудуунче эгелеп кирген. Эрткен чазын ийи колхоз чаңгыс колхоз кылдыр каттышкан соонда 19 эрги чуртталга бажыңнарын, конторану, бир складты колхозчулар көжүргеш туткан. Ам колхозчуларының 91 хуузу бажыңнарда чурттап, келир чылда олар шупту чуртталга бажыңнарлыг турар. Артель баштаар чери суурну радиожудар, аңаа кино үндүрер черни тургузарының хемчеглерин ап турар.

Ниитиниң малын тодуг болгаш чылыг кыштагладыышкын-биле хандырар дээш мал фермаларының эргелекчилери болгаш малчыннар кыштаглар септелгезин дүрген доозары-биле өскеннишкинниг ажылдап турар. Тудуг бригадазы 40 инек кирер чаа кажааны туткан болгаш күш фермазының 500 дагаа кирер оран-суурун дерип кылган. Колхоз баштаар чери кыштагларга мал чемнерин чедирип алыр, кышкы одларны чөп организастаар талазы-биле хемчеглерни алыр.

Колхоз баштаар чери бүгү колхозчуларбиле кады бар чедиишкиннерни быжыглавышаан, артель бүдүрүлгезинин янзы-бүрү алырларының ажылында илерээн четпестерни дарый чайладыры, ниитиниң ажыл-агыйының улам ыңай көдүрүүшкүнү болгаш бүгү колхозчуларның материалдыг чаагай байдалының өзүлдези дээш бар күштерни болгаш бүгү боллунар аргаларны чеп ажыглазары эң чугула сорулга болур.

Н. НОРБУ,
колхоз баштаар черниң даргазы.

Колхозчулар хандырылгазы

Винница область. Хереглекчилер-кооперациязы шөлдерде ажылдап турар колхозчуларның болгаш механизаторларның хандырылгазын эки организастаан.

Чурукта: Крышопольский районнуң Сталин аттыг колхозунуң хову турлаанда садыг.

Фото **Е. Копыттыы.** СЭТА-ның пресслишези.

Хлеб быжырар черлерниң ажылында четпестерни узуткаар

Бистиң областың хлеб быжырар черлери боттарының ажылын элээн экижидерин болгаш хлеб аймаа быжырарының шынарын бедидерин чедип алган. Хлеб быжырар черлериң хөй нуруузу бүдүрүлге планын өй-шаанда күүседип турар.

Хереглекчилер ниитиледдериниң баштаар черлери хлеб быжырар черлериниң ажылдарын удуртурун мурнуку чылдардаазынга бодаарга дыка экижиткен. Районнарда болгаш хоорайда хлеб быжырар черлериниң саны өзүп, оларның шөлү калбарган. Чүгле 1948 чылдан 1954 чылга чедир үениң дургузунда оларның саны 14 чедир өскен. Бин-Хем, Каа-Хем, Улуг-Хем, Сут-Хөл болгаш өске-даа районнарда хлеб быжыгар чаа черлерни тудуп турар. Бирээзи-ле хонукта 2,5 тонна хлеб быжырар 5 чаа черлер бо чылын ажыглалга кирер. Бай-Тайга, Өвүр, Тожу болгаш Барыын-Хемчик райполарының хлеб быжырар черлери ам ажыглалда кире берген. Бо чорук хлеб аймаа быжырарының темпизин дыка дүргедип, ооң ассортиментилерин көвүдедир арганы берип турар.

Барыын-Хемчик районнуң (пекарная эргелекчизи эш Беленогов), Таңды районнуң Балгазында (пекарная эргелекчизи эш Шевелева) хлеб быжырар черлер эки ажылдап, бүдүрүлге планын ажыр күүседип, быжырган хлебиниң шынары эки болуп турар. Таңды, Өвүр, Бай-Тайга райполарының хлеб быжырар черлери база багай эвес түннелди чедип алган. Ынчалза-даа бо чедиишкиннер-биле кады хлеб быжырар черлериниң ажылында улуг четпестер бар.

Чамдык хлеб быжырар черлер бүдүрүлге планын күүседип-даа турар болза быжырган хлебиниң шынары кулу. Мындыг чижекти Бай-Тайга райпозунуң хлеб быжырар черинин ажылындан тодаргай көрүп болур. Пекарнаяның ажылдакчылары хлеб быжырарының техниказын сагыйын турарындан хлебтиң шынары багай болуп турар. Улуг-Хем, Бин-Хем, болгаш Чөөн-Хемчик райполарының хлеб быжырар черлери булочкалар быжырарын чугулаваайн келген. Хөй-хөй райполарда хлеб быжырарының нормаларын сагывас, ону ажыр чарыгдаар үүлдер бар. Областың хереглекчилер кооперациязының II съездизи хереглекчилер ниитиледдериниң тараа белеткел пунктуларындан тарааның шынарын экижидер дугайында негелде чогун кончуг четпес деп демдеглээн болза-даа ол чоруктар ам-даа узуткатынмаан. Хлеб быжырар черлер белен хлебтерни ажаап, кадагаларынга болгаш ону ыңай бөөр сөөртүүнге, чүдүрүп, дужуреринге кичээнгей салбайн турар. Мындыг четпестерни болдурбас дугайында чоннуң талазындан негелденин кээп турары кончуг чөп.

Хлеб быжырар черлерни мергежилдиг кадрлар-биле хандырар дугайында ажыл ам-даа эки организастатынмаан. Райпо баштаар черлериниң талазындан пекарнаяда ажылдап турар кадрларны ниити билиин, оларның мергежилин бедидер талазы-биле ажыл чорутпайн турары шын эвес. Облпотребсоюз бо чылын чүгле 20 хлеб быжырыкчыларын 3 ай хуусаалыг өөреткен. Облпотребсоюз болгаш райполар хлеб быжырыкчыларының мергежилин ажыл шагын үеспейн тургаш, бедидип болур арга турбуже, ону практикалавайн турары кончуг четпес. Хлеб быжырар черлерде хөй күш үнер ажылдарны механизастаар дугайында облпотребсоюзтуң баштаар чери ам-даа боттуг хемчег албаан. Бүдүрүлге планын чогуур өйүнде күүседир, быжырын турар хлебтиң шынарын экижидер, камналганың чурумун сагыр дээш демиселдиң улуг ужур-дузазын райпо баштаар черлери уттун турар. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидеринге социалистиг чарыш улуг рольдуг. Ынчалза-даа социалистиг чарышты хлеб быжырар черлериниң ажылчыннарының арызынга нептеретпейн турар.

П. БЕЛЫХ,
Облпотребсоюзтуң бүдүрүлге килдизиниң начальниги.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Тудуг материалдары негетинип турар

Колхозчуларның болгаш суурларның чурттакчыларының талазындан ам үеде тудуг материалдарыйга — соңга шилинге, кадагга, чуга демирге болгаш өске-даа чүүлдерге негелде дыка улгаткан. Ындыг турбуже Каа-Хем райпозунуң баштаар чери чоннуң од чөптүг негелделеринге чогуур кичээнгейни салбайн турар.

Райпо баштаар черинин даргазы эш Грибков болгаш садыг килдизиниң эргелекчизи эш Прончатов олар бо дугайында боттуг хемчег албайн, чүгле аазаарынга өйлежип турар. Райпо садыгга келген тудуг материалдарын садыг четкилериниң зайы-биле чедиштир хуваавас үүлдер бар. Мооң хараазы-биле тудуг материалдары хөй таварылгаларда чүгле район төвүнде садыгларга үнүп, көдээ чоңга четпейн турар. Ынчаарга чамдык көдээ магазиннерниң эргелекчилери оларга хуваалда өзүгаар берген тудуг материалдарын хереглекчилерге чогуур өйүнде чедирер дугайында база далашпайн турар.

Бо үстүнде илерээн четпестерни кыска хуусаада узуткаар дугайында хамаарышкан черлерден шиитпирлиг хемчегни ап, чоннуң негелдезинге дыңнаңгыр болур ужурлуг.

Н. ЛОПСАН.

Ургуларының өөредилгезинге ада-иелерниң харыысалгазы улуг

Школачы ургуларның өөредилгезин шынаржыдарынга, оларны культурлуг аажы-чаңга өөредиринге башкылар-биле кады ада-иелериниң харыысалгазы база улуг.

Ындыг турбуже, чамдык ада-иелериниң талазындан ургуларының өөредилгезинге сагыш салбас, харын оларны өөредилгеден ырадып, өг-бүленин хуу ажылынга дузалаштырарын бодап турар үүлдер бар. Чижээ, Улуг-Хем районнуң Мичурин аттыг көдээ ажыл-агый артелинде коммунист эш Д. Санчаа уруу Биче-кыстыйын чыл иштинде орта өөретээн. Колхозчулар Т. Үйнукаан, Х. Чүльдүм, М. Матпый-оол олар янзы-бүрү чылдагаанар туттунуп алгаш, ургуларын школаже чорутпайн, өөредилге шагын үстүрүп турарлар.

Бо ада-иелер-биле школаның башкылары хөй удаа беседалажып, ургуларын сүрүп турза-даа, олар школаже келбейн турарлар. Бо талазы-биле айтырыгны каш удаа салып турза-даа, суму Советди кандыг-даа хемчег албайн турар.

Бистиң школа назылыг ургуларывыс өөредилгеже бүрүн хаара туттунган, олар дараазының клазынче чогуур назынында шилчээн турар ужурлуг. Ынчангаш, ада-иелер ургуларының өөредилгези дээш харыысалгазын бедидери чугула.

В. ДОРЖУ.

Кажаалар септелгезин болгаш тудуун дүрген доозар

Чаа-Хөл районнуң «Тиилелге» колхозу мал кыштагладыышкынының белеткелин четпес чорудун турар. Хой фермазының эргелекчизи эш Шожал, тудуг бригадазының бригадири эш Кувискаал олар кажаалар септелгезин болгаш тудуун дүрген доозарынче сагыш салбаан.

Шээр малдың 20 кажааларының үүгле 2-зи септетинген. Оларның иштин коптарар, дезинфексилээр ажыл чорутунмайн турар. Ам 25 бызаа кирер кажаа база хаван кажаазы туттунган-даа болза, немей кажаалар тудуу чорувайн турар. Эрткен чылдың кыжынында кажаалар чедиишпейн турганындан 2—3 бөлүк кодан хойлар чадагай черге турган үүл бар.

Малды тодуг болгаш чылыг кыштагладыышкын-биле хандырар дээш колхоз баштаар чери болгаш малчыннар кыштаглардың септелгезин дүрген доозар дээш шыңгыы ажылдаары негетинип турар. Тудуг бригадазы чаа кажааларның тудуун шалыпкын доозар ужурлуг.

А. ЧАДАМБА.

Библиотекаларны доктаамал ажылдадыр

Бай-Тайга районнуң «Тиилелге» колхозунда библиотеканы ажылдатканындан бөөр элээн үр үе эткен болза-даа, ооң ажылы экижиир хамаан чок, харын улам багай байдалда турар. Библиотеканың тускай бажыңы чок, чаңгыс шкафта үүгле үүс хире номнар бар болгаш ном фондузу өспейн турар.

Библиотеканың эргелекчизи коммунист эш Манзырыкчы бодунуң хүлээлгезин багай күүседип турар, библиотека өйшаанда ажык турбас, ооң ном алыр кижилер ыдавыла ону сүрер ужурга таваржып турар.

Колхозта библиотеканың ажылын экижидип, доктаамал ажылдадыр дугайында партия эге организациязы (секретары эш Севээн) кандыг-даа хемчег албайн турары четпес. Колхозта библиотеканы доктаамал ажылдадыры партия эге организациязындан негетинип турар.

Т. ХЕРТЕК.

Мугур-Аксы суурда библиотеканың ном фондузу дыка байлак. Мурнунда район турда, партия райкомунга турган библиотеканың бүгү ному маңаа каттышканындан янзы-бүрү номнарның саны дыка өскен.

Библиотеканың эргелекчизи эш Самбуу сумуда партия эге организациязының секретары болган ужурунда библиотекага доктаамал ажылдаа шыдавас, ыңай бөөр командировкалап чоруп бөөр. Ынчангаш библиотека болган чок-ла шоочалыг болуп, номчукчулар кажан эш Самбуунуң көстүп келирин манап турарлар. Эш Самбуу библиотеканы ажытса-даа, бүдүн хүнде ажылдап шыдавас, бо-ла чоруп каан турар. Бо байдалдан номчукчуларның саны мурнунда турганындан эвээжеп турар болгаш оларның хомудалы улгадып турар.

Библиотеканы доктаамал ажылдадып, номчукчуларның негелдезин хандырары негетинип турар.

И. МОРЗУК-ООЛ.

Көдээ Советтериң социалистиг чарыжынга удуртулганы улам экижидер

Чоокта чаа ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң күүсевчи комитеди областың көдээ Советтериниң 1954 чылдың социалистиг чарыжының эткен үш кварталдарда түннелин үндүргеи.

Сөөлгү үеде көдээ Советтер ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунга удуртулганы элээн экижидип турарын түннел көргүскен. Көдээ Советтер болза, СЭКП ТК-ның сентябрь, февраль-март болгаш июнь Пленумнарының төөгүлүг шиитпирлерин боттарының ажыл-чорудулгазының программазы болдурбушаан, колхоз бүдүрүлгезинге удуртулганы экижиткеннер.

Областың көдээ Советтериниң социалистиг чарыжынга Эрзин районнуң Мөрен көдээ Соведи (даргазы эш Чоксум, секретары эш Имажап) тиилекчи болуп илерээн. Ол Советтиң организас-массалыг ажылының ниити деңнели бедээн. Советтиң сессиялары конституция ёзугаар ай санында болуп келген. Ол сессияларга ында «Сталинчы орук» болгаш «Кызыл сылдыс» колхозтарның ажыл-агый, культура тургузуушкунунуң айтырыгларын үргүлчү чугаалажын, ажылда бар четпестерни чогуур үезинде узуткаар талазы-биле колхозтарның баштаар черлеринге практиктиг дузаны көргүзүп, оларның ажылын хүн-бүрү башкарып турар. Сессияларны белеткээриниң болгаш эрттиреринин шынарын дыка экижиткен. Көдээ Совет планныг ажылдап турар.

Шиитпирлер чогуур хуусаазында күүсетинип турар. Бо чылын көдээ Советтиң сессияларынга болгаш күүскомнуң хуралдарынга колхозтарның ажыл-агыйының айтырыгларын, культураның, кадык камгалалының болгаш саң-хөөнүң, садыгның айтырыгларын чугаалашкан. Ол черлериниң ажылында илерээн четпестер чогуур өйүнде узуткатынган. Ол болза, шиитпирлериниң күүселдезинге контрольдуң база организастыг ажылдың экижээнинин түннели болур. Шиитпирлер күүселдезин организастаарынга депутаттарның, доктаамал комиссияларның болгаш активчилериниң киржилгези идепкейжээн. Ооң хараазы-биле бо чылын сессияларга болгаш күүскомга хүлээп алган 42 шиитпирлер барык-ла шуптузу күүсетинген. Бо чылын көдээ Совет мурнуку чылдарда ышкаш ажыы биче янзы-бүрү хуралдар чыыр чорукту эвээжеткен, күүселдезин организастаар аргажок эренгей болгаш хөй санныг шиитпирлер үндүрерин кызырган. Хүлээп алдынган тодаргай шиитпир бүрүзүнүң күүселдезин ыяавыла организастаан турар. Ол болза, көдээ Советтиң ажыл-агыйны оперативтиг удуртурунга улуг рольдуг болган.

Көдээ Советтиң чанында доктаамал комиссиялар эки ажылдап турар. Олар боттарының ажылын план ёзугаар чорудун, комиссияларның хуралдарын айытканн хуусааларында чыылдырып, аңаа кылган хыналдаларның түннелин чугаалажып, көдээ Советтиң ажылынга идепкейлиг дузалажып келгеннер. Ылаңгыя улус өөредилгезинин талазы-биле комиссия (даргазы эш С. Даткыр) өске комиссиялардан дээре ажылдаан. Комиссия болза, школалар ажылынга эки дузалашкан. Ооң ыңай эрткен өөредилге чылында улуг улустуң бижик өөредилгезин үлегерлиг организастаан. Аңаа ажылдап турган 4 бөлүмнер ажылын чедиишкиниг дооскан. Бижикти биче билир 22 кижи эки билир кылдыр өөренген, а бижик билбес турган 14 кижи ам биче билир кылдыр өөренип алганнар.

Көдээ Советтиң депутаттары ажылчы чоннар-биле харылзааны быжыглаан. Бо чылын 13 депутаттарның 9-зу боттарының соңгукчуларынга отчёттарын кылып бергеннер. Депутаттар сессияларның ажыдынга идепкейлиг киришпишаан, аңаа хүлээп алган шиитпирлерни колхозчуларга дүрген таныштырып, ону амыдыралга боттандырарынче массаларны мобилизастаап турарлар. Боттарының депутат хүлээлгезин эштер Конышева, Маажа, С. Даткыр, Серзиңмаа, Дамба, Сазаа болгаш Борбак-оол олар ак-сеткилдиг күүседип келгеннер.

Ажылчы чоннарның негелде хомудалдарынга улуг кичээнгейни салып турар. Советке бо чылын кирген 33 билдиришкиннерниң ээлери чогуур харыыларны алган.

Көдээ Советтиң хамаарылгазында «Сталинчы орук» болгаш «Кызыл сылдыс» колхозтар районнуң дээре ажылдыг ажыл-агыйлары болу бергилээн. Ниитиниң малын өстүрериниң күрүне планын олар ажыр күүсеткеннер, ылаңгыя мыйыстыг улуг малдың —104,2 хуу, чылгының —107,8 хуу, хойнуун—100,5 хуу, өшкүнүүн—101,9 хуу болгаш теевенин—105,2 хуу күүсеткен. Бо чылын малдың эдержилгезин бүрүү-биле организастаан, мал кажааларының чаа тудугларының планын 120 хуу күүсеткен, эрги кажааларны септеп, мал кыштагладыышкынының белеткелин чедиишкиниг организастаан. Ийи колхозтар сиген белеткелин 101 хуу, силос салыышкынын 101,1 хуу күүсеткен.

Көдээ Совет колхозчу ажыл-ишчилерни сууржун амыдыралче дүргени-биле шилчидип киирериниге онза кичээнгейни салып турар. Чижээ, бо чылдың январь 24-те болган сессияга колхозтарда тудуг ажылының чоруп турарының дугайын чугаалашкаш, кайы-даа колхозтарда тудуг материалдарының белеткелиниң болгаш сөөртүүлгезинин дыка ооҗум темпилиг чоруп турарын демдеглээн. Ынчангаш сессияның шиитпиринге дораан организастаан чорудар хемчеглерни айтып, тудуг бригадаларынга организакчы ажылдарны чорудар кылдыр көдээ Советтиң депутаттарын быжыглаан. Чорутунган хемчеглериниң түннелинде, ийи колхозка 12000 кубометр тудуг материалдары белеткетинген болгаш ооң сөөртүлгези организастатынган.

Колхозтар чер ажылының талазы-биле кеску чедиишкиннерлиг болган. Кайы-даа колхозтарның тарылгазының дүжүттүү улгаткан. Бо чылын тарааның күскү ажаап алышкынын кыска хуусаада чорудун, МТС-тиң ажылдап бергени дээш натура төлевирин 100,4 хуу күүсеткен, келир чылдың дүжүдүнге үрезинни бүрүү-биле уруп белеткээн болгаш колхозчуларга тараазы баштайгы аванс кылдыр берген. Колхозтар күрүнеге эт, сүт, дүк дужаарының планнарын чедиишкиниг күүсеткен.

Улус өөредилгезинин талазы-биле биче эвес ажылдар чорутунган. Көдээ Советтиң девискээринде ийи эге школа бар. Олар чаа өөредилге чылынга эки белеткелдиг ужурашкан. Школа назылыг ургулар школаларда бүрүү-биле хаара туттунган. Школалар оттулар ыяш-биле бүрүн хандыртынган. Көдээ Совет болдунуң ажылынга ында бүгү башкыларны киириштирип, оларның күжүн чөп ажыглап, культура-массалыг ажылдарны экижиткен. Мөренде амгы үеде бир номчулга бажыңы, бир көдээ библиотека бар. Олар ажылчы чоннарның ортузунга лекциялар номчулгаларын, беседаларны, солуннар болгаш номнар номчулгаларын организастаан турарлар.

Көдээ Советте эмнелгениң ийи пунктулары ажылдап турар. Олар ажылчы чоннарның ортузунга санитария пропагандазын бедик деңнелге тургускан. Ылаңгыя «Сталинчы орук» колхозта эмнелге пунктузунуң эргелекчизи эш Орешкова колхозчулар ортузунга санитар-профилактиктиг темаларга лекцияларны болгаш беседаларны үргүлчү организастап, бүгү колхозчуларның культурлуг чуртталгазы дээш демисежип турар. Эш Орешкова болза, көдээ Советтиң активчилериниң бирээзи болуп, Советтиң сессияларынга, күүскомнуң хуралдарынга үргүлчү олуржуп, кадык-камгалалының талазы-биле айтырыгларны депутаттарның кичээнгейинге тургузуп, оларны санитар-чырыдыышкыныг ажылга киириштирип турар.

Көдээ Совет саң-хөө болгаш садыг айтырының талазы-биле улуг сонуургалдыг ажылдаан. Саң-хөө талазы-биле чыылдаларны 100 хуу күүсеткен. Ботонаалга үндүрүүн чогуур өйүнде хавырып, ону культура-чырыдыышкын хемчеглеринге, эмнелге черлеринге, орук тудуунга чөптүг чарыгдап турар.

Ажылчы чоннарның калбак массалары-биле көдээ Советтиң быжыг харылзаазы ооң ажылының чедиишкиннерин шиитпирлээн.

Областың көдээ Советтериниң социалистиг чарыжының ийиги черин Чөөн-Хемчик районнуң Чыргакы көдээ Соведи, үшкү черин Каа-Хем районнуң Ильинка көдээ Соведи ээлээннер. Ооң ыңай Бай-Тайга районнуң Тээли, Улуг-Хем районнуң Торгалыг, Кызыл районнуң Көк-Тей, Өвүр районнуң Дус-Даг көдээ Советтери боттарының организас-массалыг ажылдарын экижиткеннер. Сөөлгү үеде ол көдээ Советтер ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунун, боттарының хамаарылгазында көдээ ажыл-агый артельдерин оперативтиг удуртуп, оларның ажылынга улуг чедиишкиннерни хандырганнар.

Область Совединиң күүсевчи комитеди көдээ Советтерниң социалистиг чарыжынга удуртулгада улуг четпестер барын база демдеглээн. Ажылчы чоннар депутаттарының чамдык районнар Советтериниң күүскомнары сөөлгү үеде көдээ Советтерниң социалистиг чарыжын удуртурун кошкадып, ону ийиги чергениң айтырыы кылдыр көрүп, ол дугайында көдээ Советтерден негелдени кылбайн, социалистиг чарыштың түннелдерин үндүрбейн турарлар. Ооң чижээнге Бин-Хем (даргазы эш Хорлуг-оол), Тожу (даргазы эш Биче-оол), Барыын-Хемчик (даргазының ораакчызы эш Юртаев) болгаш Сут-Хөл (даргазы эш Найдын) райкүүскомнары хамааржыр.

Ылаңгыя Бин-Хем райкүүскому социалистиг чарышка удуртулганы дыка кошкаткан. Көдээ Советтерниң социалистиг чарыжының түннелинин дугайында айтырыгны ол райкүүскомнуң даргазының ораакчызы эш Хомутовтуң харыылааны болза:—«Областың көдээ Советтериниң социалистиг чарыжының негелделери күүсеткен көдээ Советтер бистиң районда чок». Ол болза, райкүүскомнуң талазындан көдээ Советтериниң социалистиг чарыжын удуртурун бичии-даа сонуургап көрбээнинин хереченги болур.

Сут-Хөл районнуң көдээ Советтери ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунга удуртулганы эки хандырбаан. Чижээ, Суг-Аксы көдээ Совет (даргазы эш Даваа) бо чылын бодунуң организас-массалыг ажылын дендии багай чоруткан. Эрткен он айларның дургузунда ол көдээ Совет бодунуң сессияларын 3-ле катап, күүскомнуң хуралдарын үүгле чаңгыс удаа чыылдырган.

Көдээ Советтериниң организас-массалыг ажылдарында база оларның ажыл-агый, культура тургузуушкунунга удуртулгазында илерей турар четпестер үндезини-биле узуткатынар ужурлуг.

В. ТУМЕТЕЙ,
Облкүүскомнуң улуг инструктору.

Болгарияның Улус Республиказында

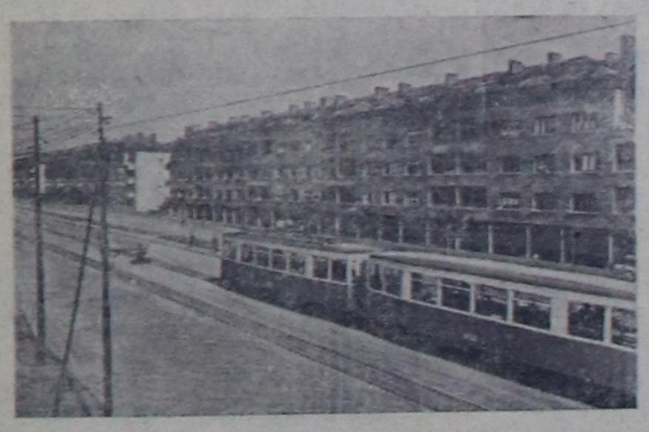

Республиканың найыслалы Софияда чурталга бажыңварының тудуушкуну калбарган.

Чурукта: Стамболийский аттыг бульварда чаа тудуглар.

Фото Болгарияның телеграф агентилелиниң.

„Ажыл-агыйның чаңгыс-аай планының дугайында“ Ленинниң ажылып чехословакияда парлап үндүргени

ПРАГА. Чехословакияның телеграф агентилелиниң дыңнадып турары болза, 1921 чылда В. И. Ленинниң бижээн «Ажыл-агыйның чаңгыс-аай планының дугайында» ажылын күрүнекиң политиктиг литературалар үндүрер парлалга чери парлап үндүрген. Оон тиражы 30 мун экземпляр.

(СЭТА).

КУР-нуң күрүне камгалалының комитединиң бирги хуралы

ПЕКИН, октябрь 19. Синьхуа агентилелиниң дамчытканы болза, Кыдат Улус Республиканың күрүне камгалалының Комитединиң бирги хуралы болган.

Хуралга дарга Мао Цзэ-дун чүве чугаалаан. Комитеттиң даргазының оралакчызы Пын Дэ-хуэйниң илеткелин база дыңнаан.

(СЭТА).

Күш-ажыл фронтузунга Кыдаттың ажылчы чоннарының чаа чедишкиннери

ПЕКИН. Кыдаттың ажылчы чоннарының улус ажыл-агыйының бүгү адырларының талазы-биле чаа-чаа чедишкиннериниң дугайын кыдат парлалга дыңнадып турар.

Энергетика үлетпүрүнүң күрүне бүдүрүлгелери бо чылдың үшкү кварталында эрткен чылдың ол үезинден 20 хуу хөй электроэнергиялын ажылдап үндүрген, үшкү кварталдың планын 103,35 хуу күүсеткен.

1954 чылдың үшкү кварталының дургузунда Кыдаттың нефть үлетпүрүнүң планы 11,8 хуу ажыр күүсетиген. 1953 чылдың ол-ла үезинге бодаарга барык-ла 53 хуу хөй продукцияны берген.

Кыдат шахтёрлар болгаш металлургтар үшкү кварталдың планының күүселдезин чедишкиниг боттандырганнар. КУР-нуң күрүне шахталары бо чылдың 9 айларының дургузунда эрткен чылдың ол-ла үезинің деңнелиндеи 25,5 хуу хөй хөмүр дашты тыпканнар. КУР-нуң чамдык мурнакчы бүдүрүлгелеринге бо чылын хөмүр даш тывыжы бүдүн чартык ажыг улгатган. Кыдаттың металлургия заводтары үшкү кварталдың күрүне планын 13 хуу ажыг ажыр күүсеткен.

Кыдат демиророукчулар чүк саарылгазын улгаттырарының, вагоннарның, паровозтарның анза турар чоруун кызырарының талазы-биле улуг чедишкиннерни чедип алганнар.

(СЭТА).

Т. С. Мальцевтиң методун Румынияда ажыглап турары

БУХАРЕСТ. Колхозчу совет эртемден Т. С. Мальцевтиң ажылдап кылганы хөрзүн болбаазырадырының чаа методу Румынияның эртемденнериниң, көдээ ажыл-агыйының тускай эртемниглериниң болгаш ажылдакчыларының ортузунга изиг деткимчени алган. Ол методту тус черниң байдалынга таарыштыр нептередирип болгаш ажыглаары-биле Румын Улус Республиканың эртемнер академиязының Яссы салбыры чоокта чаа Яссы областың агрономнарының болгаш көдээ ажыл-агыйның еске-даа тускай эртемниглериниң киржилгези-биле чөвүлел хурал эрттирген. Чөвүлел хуралдың киржикчилери хөрзүн ажылдап кылырының чаа методунуң дугайында илеткелди дыңнааннар. Областың чамдык госхозтарынга Мальцевтиң методун ёзугаар 10—15 гектар шөлдүг дуржулга участоктарын ажылдап кылыр деп шиитпирни үндүргеи.

Бо күзүн совет чаартыкчының методун ёзугаар Бухарест, Арад болгаш ескедаа областарның чамдык совхозтарынга, а ол ышкаш көдээ ажыл-агыйның дуржулга станцияларынга дуржулга участоктарын тургузар.

(СЭТА).

ГДР-ниң Улус палатазынга болгаш Улуг Берлиннің улус төлээлеринге соңгулдаларның түңнелдери

БЕРЛИН. ГДР-ниң Улус палатазынга соңгулдаларны чорударының талазы-биле төп соңгулда комиссиязы октябрь 17-де болуп эрткен Герман Демократтыг Республиканың Улус палатазынга соңгулдаларның дараазында түңнелдерин чарлаан:

Бадылаар эргелиг 12 миллион 085380 кижиден соңгулдаларга 11 миллион 892849 кижи киришкен, тодаргайларга 98,41 хуу, Герман Демократтыг Республиканың национал фронтузунуң чаңгыс аай дацзызына дээш 11 миллион 828877 бадылаашкыннар бердинген, тодаргайлаарга бадылааннарның санының 99,46 хуузу болур. Күш чок деп санаан соңгулда бюллетеньнери болгаш национал фронтунуң чаңгыс-аай дацзызынга улур бадылатынган бюллетеньнер 63972 болган, тодаргайларга 0,54 хуу.

Улуг Берлиннің улус төлээлелгезинге соңгулдаларның мооң мурнунда чарлаан түңнелдери ам шуут шиитпирлетинген түңнелдер болур.

(СЭТА).

Совет ажылчыннар төлээлериниң ГДР-ге чораанынга хамаарыштыр

БЕРЛИН, октябрь 19. Герман Демократтыг Республикага совет ажылчыннар төлээлери чораан (олар республиканың тургустунган хүнүнден бээр беш чыл оюнуң байырлаашкынынга киришкен). Төлээлерни ВЦСПС-тиң культура-массалыг киллдизиниң эргелекчизи Б. С. Ржанов баштаан. Төлээлерниң составында хөмүр даш үлетпүрүнүң, пес-таавының болгаш үлетпүрүнүң еске-даа адырларының бүдүрүлгелериниң мурнакчылары кирип турар.

Төлээлерниң кежигүннери ГДР-ге турганының үезинде Берлиннің «Бергман-Борзиг» деп машина тудуунуң заводунга, үлетпүр төвү Цвиккауга чораннар болгаш Карл Маркс аттыг шахтаны болгаш «Хорх» деп автозаводту көргеннер, а ол ышкаш Лейпциттиң С. М. Киров аттыг аар машина тудуунуң заводунга болгаш республиканың еске-даа өлөн хөй үлетпүр бүдүрүлгелеринге чораннар. Олар бүдүрүлгелер чанында культураның болгаш амыдырал-чурталганың албан черлерин база көргеннер.

Совет төлээлериниң кежигүннери республикага октябрь 13-те демдеглетинген «Активчиниң хүнүнүң» байырлаашкынынга киришкен.

Совет ажылчыннарны чер болганга өөрүшкү хөглүү-биле уткаан. Немец ажылчы чоннар-биле хөй санныг беседаларга Совет Эвилелинде амыдыралга улуг соныургал илереп, немец улус биле Совет Эвилелиниң улустарының арасында найыралды быжыглазары дээш күзел-чүткүл илереп турган.

(СЭТА).

КНО-нуң Кол Ассамблеязының тоску сессиязы

Кол комитетте

НЬЮ-ЙОРК, октябрь 20. (СЭТА-ның тускай корр.). Дүүн кол комитеттиң хуралы болган, анаа Чехословакияның төлээлериниң киргени «чаа дайынның пропагандазың хоругдаарының» пунктузун база «Кыдат Улус Республикага удур өгрессчи үүлгедишкиннериниң дугайында болгаш ол үүлгедишкиннер дээш АКШ-тың шериг-далай флотунуң харыысалгалыг болурунуң дугайында» база «Кыдат далайларның районунга судноларның хостуг чоруушкуннарын үреп турар чоруктарның дугайында» Совет Эвилелиниң төлээлериниң саналдаан пунктуларын Кол Ассамблеяның хүн айтырыынга киирер дугайында айтырыгны чугаалашкан.

«Чаа дайынның пропагандазын хоругдаарының» пунктузун Кол Ассамблеяның хүн айтырыынга киирер деп кол комитет шиитпирлээн. Ол саналга удур чүгле гоминданчы бадылаан. Политиктиг комитеттиң хүн айтырыгларының көвүдээнин барымдалааш, ол айтырыгны тускай политиктиг комитет көөр кылдыр бадылаашкыннарның хөй нуруузу-биле шиитпир хүлээп алдынган.

«КУР-га удур агрессчи үүлгедишкиннерниң дугайында болгаш ол үүлгедишкиннер дээш АКШ-тың шериг-далай флотунуң харыысалгалыг болурунуң дугайында пунктуну Кол Ассамблеяның хүн айтырыынга киирер дугайында айтырыгны чугаалажып көөрүн 14 хонук соңгаарладыр деп саналды кол комитет ийи төлээлер (ССРЭ биле Чехословакия) удурланган 12 бадылаашкыннар-биле хүлээп алган.

Ооң соонда кол комитет «Кыдат далайларның районунга судноларның хостуг чоруушкуннарын үреп турар чоруктарның дугайында» деп эгелиг пунктуну хүн айтырыынга киирер деп ССРЭ-ниң саналын көөрүнче кирген. Америк төлээ Лоджиниң деткээни гоминданчы бөлүктүн төлөлекчизи ол айтырыгны көөрүн тодаргай эвес үеже соңгаарладыр деп дораан санаа берген.

Үр эвес саналдарның соонда кол комитет гоминданчының саналының талазы-биле француз төлөлекчиниң эдин бадылаашкыннарның хөй нуруузу-биле хүлээп алган. Француз төлөнин эдин ол пунктуну хүн айтырыынга киирер дугайында айтырыны шиитпирлээрин ам-даа 14 хонук соңгаарладырын көрүп турар.

Аденауэр биле Мендес-Франстың аразында чугаалажыышкыннар

ПАРИЖ, октябрь 19. Барыын Герман канцлер Аденауэр улуг бөлүк ажылдакчыларның болгаш эксперттерниң үелгези-биле бөгүн Парижте чедип келген. Ол черниң шагы-биле 15 шакта Сель-Сен-Клуга (Париж чоогунга) Францияның премьер-министри Мендес-Франс биле Аденауэрниң аразында чугаалажыышкыннар ажыттынган.

Чугаалажыышкыннарның программазының дугайында кандыг-даа тускай медээлер амга чедир чок болуп турар. Ынлыг болза-даа, парлалганын дыңнадылары-биле алырга, Саар проблемазынга таварыштырган болур апаар.

Делегейниң ийиги дайынының соонда Саарны экономика талазы-биле Франциягa каттыштырган турган, иштики организацияның автономиязын арттырган болза-даа, херек кырында француз ыналданың адаанга турул турган. Саар айтырыы амга чедир Франциядан Саарны чарып алырын оралдажып турар Франция биле Барыын Германияның аразында үр, үре-түңнел чок чугаалажыышкын болуп келген.

ПАРИЖ, октябрь 20. Францияның министрлер чөвүлелиниң даргазы Мендес-Франс биле барыын-герман канцлер Аденауэрниң аразынга болган чугаалажыышкыннарның дугайында октябрь 19-түн кежээзинде орайтадыр дыңнадыг чарлаан. Үлетпүр, садыг болгаш көдээ ажыл-агый айтырыгларын олар чугаалажып, «француз-герман садыг солчуушкунунуң хөгжүлдезин хандырар аргалыг болгаш үлетпүр болгаш көдээ ажыл-агый талазы-биле калбак кады ажылдажылгага үндезинни салып шылаар өлөн хей хемчеглериниң талазы-биле дугуржуп алган» деп дыңнадыгда чугаалап турар.

Саар айтырыынга хамаарыштыр «чаа чугаалажыышкыннар» болур деп дыңнадыгда айтып турар.

Саар дугайында Мендес-Франстың болгаш Аденауэрниң чугаалажыышкыннарының артында улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарын чидиглендиреринге сонуургалдыг чепсектерниң немец болгаш француз фабрикантылары чаштынып турар дээрзин «Юманите» солун онзалап демдеглээн. Ийи чуруттарның капиталистериниң аразынга чардынып болур эвилелдин быжыг эвес шынарын демдеглевишаан, «Саар дугайында амгы садыглажыышкын» күштериниң быжыг эвес деңнелгезиниң түңнели болуп турар ол тур эвилелдерге дөмейлешкек болуп турар» деп ол солун бижээн. Француз чазак француз капиталистериниң чамдык бөлүктеринге Саардан өлөн улуг олчаларны чедип берген. Оон эгелээш-ле герман капитализмниң чамдык чөвүлекчилери, чижээлээрге, шахталар гитлержизи ол олчалар француз колонияларны ажыглаарынга Германияның киржилгези-биле төлетинген турарын саналдап турар...

Америк монополияларының деткип турары Герман капиталистер амгы үеде олар боттарының сорулгаларын чедип алырының үези келген деп санап турарлар. Олар француз капиталистериниң чамдык бөлүктериниң талазындан деткимче-биле хандыртынган.

Француз чазак ол оптуг аргалары француз-герман эптежишкининиң оруунга «үе-чада» болурун күзеп турар.

(СЭТА).

Барыын Германияны эндере чепсеглээриниң айтырыының талазы-биле Парижте чөвүлел хурал

ПАРИЖ. Франс Пресс агентилелиниң дыңнадып турары-биле алырга, АКШ-тың, Великобританияның, Францияның болгаш Барыын Германияның даштыкы херектер министрлериниң Барыын Германияга «бот-эргени» тыпсыры дээр чорукка алдар болдурган чөвүлел хуралы октябрь 20-де Парижте ажыттынган.

«Бот-эргени тыпсырының» шырыңмазының адаа-биле Барыын Германияның эндере чепсеглеишкинин чажырып турары билдингир.

(СЭТА).

Иорданияда парламент соңгулдалары

БЕЙРУТ, октябрь 19. Иорданияга октябрь 16-да депутаттар палатазынга соңгулдалар болган. Парлалганың, радионуң сан-медээлерин ёзугаар алырга, соңгулдаларга буржуаз-помещик бөлүглежишкиннер-биле чергелештир соңгулдалар үезинде национал фронтуга каттышкан чурттуң демократтыг күштери киришкен, ол фронтуга Иорданияның Коммунистиг партиязы база кирген.

Национал фронт соңгулда кампаниязынга 1948 чылдың англи-иордан керээзин күш чок болдурары дээш, даштыкы шериглерни үндүрери дээш, империалистиг шериг блоктарынга киржилгеден ойталаары дээш база чуртка демократтыг реформаларны чорудары дээш демиселдиң лозунгузу-биле киришкен.

Ливан парлалганың айтыш турарын ёзугаар алырга, соңгулдалар хажыдыышкынның болгаш дерзилээшкиниң байдалында эрткен. Аммандан Франс Пресс корреспондентизиниң дыңнадыы-биле алырга, Ирбид хоорайга бадылаашкынвар хүнүнде оппозициядан үш кандидатты тудуп хоругдаан. Амманга соңгулдалар хүнүнде бадылаашкыннар чорудулгазынга чазактың чаржалажыышкынынга удурланыышкынның улуг чыскаалы тыптып үнген. Чыскаалды базары-биле эрге-чагырга черлери полициялы болгаш шериглерни октаан. Солдаттар чыскаалганнарже от ажыткан, оон түңнелинде өлүткен болгаш балыглатырган кижилер бар.

Соңгулдаларга эрге-чагыргаларның чаржалажыышкынынга удур октябрь 16 болгаш 17 хүннеринде Ирбид, Наблус, Дженина болгаш Рамаллах хоорайларга база чыскаалдар болгулаан. Хамааты чоннуң иштинден 33 кижи өлүткен болгаш 300 кижи балыглатырган. 100 ажыг кижини тудуп хоругдаан.

Парламентиге 40 депутаттар соңгутурган.

Иорданияның чазааның бадыткап турары-биле алырга, парламентиге чаа соңгутурган 32 депутаттар премьер-министр Тевфик Абуль-Худаның баштааны чазакты деткиир болуп турар.

Эрге-чагыргаларның дерзилээшкини болгаш соңгукчуларның тура-соруун хажылар чоруктар турбуже, национал фронтунуң деткип турганы чөөн угланыышкынның ийи ажылдакчылары—Абдель Кадер Ас-Салех (Наблустан) биле Рашад Миссавади (Хеброндан) парламентиде киргеннер.

(СЭТА).

Японияны АКШ чепсеглеп турар

ВАШИНГТОН, октябрь 19. АКШ-тың чазаа «Бот-боттарының айыыл чок чоруун хандырар дугайында» хоойлуну үндезилээш, курлавырда турул турар 2 эсминцаны Японияга чөөли кылыр шилчидип берген.

(СЭТА).

Күш-культура болгаш спорт

Тула. Чадаг терге спортунуң талазы-биле ССРЭ-ниң бирги чери дээш хуурда-команданың маргылдааларынга Туланың, Москваның, Тбилисиниң, Грозный, Киевтиң, Омскиниң болгаш Риганың командалары (шупту 120 кижи) киришкеннер.

Чурукта: «Шахтёр» стадионда 50 километрде чарыш.

Фото Н. Кулешовтуу. СЭТА-ның пресс-клишези.

Бут-бөмбүүнүң талазы-биле „ССРЭ-ниң кубогу“ дээш

Киевтиң динамочулары хүндүлүг шаңналды чаалап алганнар

Октябрь 20-де Москваның төп «Динамо» стадионунга бут бөмбүүнүң талазы-биле «ССРЭ-ниң кубогу» дээш шүүлде ужуражыышкын болган.

Бо чылдың сезонунда 15 мун ажыг командалар хүндүлүг шаңнал дээш демиселге киришкеннер. Шүүлдеге үнер эргени «Динамо» (Киев) болгаш «Спартак» (Ереван) командалары алганнар.

Шүүлде маргылдаа багай, соок болгаш ол-шык хүнде болуп эрткен.

Киевчилер оюнның бирги чартыында сан ажытканнар. Часпар соонда Ереванның бут бөмбүкчүлери идепкейлиг ойнаан болгаш динамочуларның хаалгазынче харыы бөмбүкту кир тепкеннер. Ийи командалар долу күжениишкин-биле ойнап турганнар. Маргылданың төнчүзүнге чедир 20 минута артканда спартакчыларның хаалгазынче киевчилеринің кир тепкен бөмбүү маргылдааның солым-хуузун шиитпирлээн.

Ол солун ужуражылга киевчилериниң типлелгези-биле 2:1 санныг болуп доозулган. Хрусталь кубокту типлекчи командага тывыскан.

(СЭТА).

Бут-бөмбүүнүң талазы-биле улустар аразының өш-хуу ужуражыышкыны

Москваның төп «Динамо» стадионунга бут-бөмбүкчүлериниң улустар аразының өш-хуу ужуражыышкыны болган. Финляндияның чымды командазы Москваның «Торпеда» командазы-биле ойнаан.

Маргылдаа Москваның торпедочуларының типлелгези-биле 4:0 санныг болуп доозулган.

(СЭТА).

Москваның „Динамо“ командазы-биле Францияның „Жиронда“ клубунуң бөмбүкчүлериниң ужуражыышкыны

ПАРИЖ. Октябрь 21-де Бордо хоорайга «Динамо» деп совет команда биле «Жиронда» деп француз команданың аразынга бут бөмбүүнүң маргылдаазы болган. Москваның динамочулары типлелгени ап, ол команданы 3:0 санга уткан.

Чоокку хүннерде совет бут-бөмбүкчүлери Марсель хоорайже баар болгаш анза Лилль хоорайның бут бөмбүүнүң командазы-биле ужуражыр.

(СЭТА).

Белградта делегейниң шыдыраа маргылдаазы

БЕЛГРАД. Белградтың хосталганының оң чылынга алдар болдурган делегейниң шыдыраа маргылдаазының тускай ажылыышкыны октябрь 20-де Белградка болган. Маргылдаада тос чуруттарның: ССРЭ-ниң, Югославияның, Венгрияның, Швейцарияның, Италияның, Аргентинаның, Израильдиң, Англияның болгаш Барыын Германияның 20 шыдыраачылары киржип турарлар. Маргылдааның киржикчилериниң аразында—бүгү делегейниң 7 гроссмейстерлери болгаш бүгү делегейниң 9 мастерлери бар.

Дугаар тутканының түңнелинде маргылдааның киржикчилери дараазында хевир-биле дес-дараа чурумун алган:

1) Рабар (Югославия), 2) Петросян (ССРЭ), 3) Караслаич (Югославия), 4) Вейд (Англия), 5) Барца (Венгрия), 6) Неделькович (Югославия), 7) Милич (Югославия), 8) Ивков (Югославия), 9) Матанович (Югославия), 10) Поппен (Барыын Германия), 11) Бронштейн (ССРЭ), 12) Яношевич (Югославия), 13) Пирц (Югославия), 14) Пильник (Аргентина), 15) Джурашевич (Югославия), 16) Черняк (Израиль), 17) Трифунович (Югославия), 18) Глифория (Югославия), 19) Поррека (Италия), 20) Ливергельт (Швейцария).

Маргылдаа ноябрь 13-ке чедир үргүлчүлээр.

Октябрь 21-де бирги салыышкын болган.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор Д. О. БЕГЗИ.

1955 чылда

„ШЫН“ СОЛУННУН

чагыдылгазын хүлээп алыры эгелээн.

Чагыдылганы „Союзпечатьтың“ Кызыл хоорайда болгаш районнарда салбырлары, харылзааның салбырлары болгаш агентилери, почтальоннар, а ол ышкаш бүдүүлгелерде болгаш албан черлеринде, колхозтарда, совхозтарда болгаш МТС-терде база өөредилге черлеринде чагыдылга талазы-биле хөй-ниити төлээлекчилери хүлээп ап турар.

ЧАГЫДЫЛГАНЫҢ ӨРТЭЭ:

12 айда—52 рубль 30 копеек.
6 айда—26 рубль 10 копеек.
3 айда—13 рубль 05 копеек.
Неделида 5 үнер

Мооң-биле кады областың:

„Тувинская правда“, „Тыванын аныяктары—Молодежь Тувы“, „Сылдысчыгаш“

солуннарының болгаш „Агитаторнуң блокнодунуң“

ЧАГЫДЫЛГАЛАРЫН БАЗА ХҮЛЭЭП АП ТУРАР.
КИЖИ БҮРҮЗҮ ЧАГЫДЫЛГАЛЫГ ТУРАРЫНЧЕ!
СОЛУННАРНЫ ЧОГУУР ӨЙҮНДЕ ЧАГЫДАРЫНЧЕ ДАЛАЖЫНАР!

„СОЮЗПЕЧАТЬ“.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3. ТЕЛЕФОН НАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының 3—88, партийжи амыдырал, пропаганда, көдээ ажыл-агый культура болгаш амыдырал киллдистериниң —3—68. харыысалгалыг секретарьның, үлетпүр болгаш транспорт киллдизиниң 4—98, иштики информация, чагыы киллдистериниң, бухгалтериянның — 3—65.

ТС—02076. Культура эргелелиниң типографиязы